

OTDK-dolgozat

Bachus Norbert

BA.

2013.

„Elhatárolódás”

Az időbeli elhatárolások elszámolásának időszerű kérdései
az energiaszektorban

„Disengagement”

The timely questions of the accrued assets’
and deferred payments’ settlement in the energy sector

Kézirat lezárása: 2012. március 21.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés.....	1
2. A TDK dolgozat felépítése.....	2
3. Hipotézisek felállítása.....	3
4. Kutatásmódszertan.....	4
4.1. A kutatás módszertana.....	4
4.2. A kutatás során felmerült problémák	6
5. az időbeli elhatárolások fogalmi rendszere és jogszabályi háttere.....	8
5.1. Az elhatárolások meghatározása a 2000. évi C. törvény szerint.....	8
5.2. Az elhatárolások meghatározása az IFRS szerint	13
5.3. A jogszabályokban tapasztalható hasonlóságok - eltérések	15
6. Gyakorlati tapasztalatok.....	17
6.1. Kvalitatív elemzés - a gázipar története, releváns adatok	17
6.2. Számviteli információk értelmezése	20
6.3. Kvantitatív elemzés	22
7. Összefoglalás – Hipotézisek ellenőrzése	27
Irodalomjegyzék.....	29
Mellékletek	32

ÁBRA- ÉS TÁBLÁZAT JEGYZÉK

1. ábra: Box-plot eljárás – outlierok feltárása	7
2. ábra. Az időbeli elhatárolások besorolásának elvi alapja.	10
3. ábra: Az időbeli elhatárolások kategóriái és azok tartalma	11
4. ábra: A gázipar szolgáltatói, piaci részesedésük szerint.....	18
5. ábra. A magyarországi gázszolgáltatók területi lefedettségei a liberalizációig	19
6. ábra: A gázszolgáltatók szervezeti méretei az iparágon belül.....	20
7. ábra: A gázszolgáltatók befektetett pénzügyi eszközeinek aránya a szektorban	20
8. ábra: Az időbeli elhatárolások aránya a gáziparban	21
9. ábra: Eredménytartalékok aránya a gázszolgáltatóknál.....	23
10. ábra: A gázszolgáltatók eladósodottsága	23
1. táblázat	10
2. táblázat	18
3. táblázat	24
4. táblázat	25

1. BEVEZETÉS

Tudományos munkám témaválasztásakor az időbeli elhatárolások egyedisége és gyakorlati azonosításuk összetettsége motiválta. Alapvetően olyan szektor vizsgálatát tűztem ki célul, amely esetében magas az időbeli elhatárolások aránya annak érdekében, hogy a specialitások jellemzője demonstrálható és látványos legyen.

Az általam fontosnak vélt folyamatokat két szemszögből, ha hazai és nemzetközi (IFRS) szabályozás szempontjából vizsgálom. Fontosnak tartom kiemelni, hogy a kutatás célja nem annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy melyik a jobb számviteli rendszer, csupán az érveimet kívánom felsorakoztatni a kiemelt szituációkban.

A gázszolgáltatás iparága sokáig szabályozott piacon működött, a liberalizációra 2009. évben került sor. Mindezek következtében a szabad piac jelentette hatások az adatbázisban még korlátozottan jelentkeznek, tekintve, hogy a vizsgálati időhorizont 2010. évben ér véget. Mindazonáltal a szektor jellegzetességei azonosíthatók.

A számviteli adatokon nyugvó iparágaelemzésen túl célom volt feltérképezni, hogy valójában mennyire egységesek az elhatárolások értékelési eljárásaival kapcsolatos jogszabályi rendelkezések, továbbá megvizsgálni, hogy mutatkoznak-e ennek hatására szignifikáns különbségek a szervezetek között.

2. A TDK DOLGOZAT FELÉPÍTÉSE

A *dolgozat első részében*¹ a kutatási téma kiválasztásának okaira valamint a *kutatási terület bemutatására* tértem ki rövid történeti áttekintés során. Ezután a témát számviteli szempontból vezettem be, hiszen sort kerítettem a szakmai szempontból sarokpontoknak tekinthető tényezők, kérdések felvetésére.²

A *második rész* a kutatás elméleti háttérét hivatott ismertetni. Az általam felállított hipotéziseket külön fejezetben tárgyaltam (3. *fejezet*). Relevánsnak tartottam a kutatómódszertan ismertetésén túl kiemelni és külön alfejezetben tárgyalni azon kutatási nehézségeket, melyeket az általam választott terület esetében tapasztaltam (4. *fejezet*). Bemutatásra került továbbá a kutatási terület komplett *jogszabályi háttere* hazai (számviteli törvény) és globális (IFRS) aspektusból is (5. *fejezet*). A jogi forrásokat alkalmaztam a fogalmi rendszer kialakításakor, ebben a fejezetben található az általam fontosnak vélt további jogszabályi rendelkezések ismertetése is.

A *dolgozat harmadik része* tartalmazza a kutatás során feltárt és azonosított gyakorlati tényezőket és tapasztalatokat. A *gyakorlati tapasztalatok* (6. *fejezet*) mellett összefoglalom a kutatás eredményei tükrében meghozott megállapításaimat. Ennek a résznek fontos funkciója továbbá, a definiálható problémák rendszerezése, és megjelenítése *gazdasági szektorok elemzésével*.

A *dolgozat utolsó része a hipotézisek verifikálásával* (7. *fejezet*), valamint a kutatás fontosabb megállapításainak és következtetéseinek ismertetésével zárul.

---

¹ A megírt dolgozat egyes fejezeteit tartalmuk alapján, azoknál nagyobb egységekbe soroltam.

² Tagolás szempontjából jelen fejezetet (A TDK dolgozat felépítése) az első részhez csatlakoztam.

3. HIPOTÉZISEK FELÁLLÍTÁSA

Hipotézis 1.

Az energiaszektorban, a szervezetek részben iparági sajátosságok, részben pedig tevékenységük okán rendkívül magas arányban mutatnak ki időbeli elhatárolásokat beszámolójukban. Szükséges lehet az elhatárolás állomány meghatározásának egységesebb szabályozása, hiszen az eltérő becslés okozta változás is jelentősnek bizonyulhat.

Az eltérő értékelés okán más-más képet kaphatunk a szervezetekről, s mindezt csupán az értékelési eljárás okán. Az iparági jellegzetességeknek megfelelően szükséges lehet a becslési és értékelési eljárások egységesítése, szabványosítása iparági szinten.

Hipotézis 2.

A globális törekvésnek megfelelően, a hazai számviteli gyakorlatnak is közelednie kellene az IFRS-hez, hiszen valósabb képet adhat a beszámoló, ha az elhatárolások egyes tételei céltartalékok vagy egyéb rövid lejáratú kötelezettségek között kerülnek kimutatásra.

Az elhatárolások bizonyos tételei rendelkeznek azokkal a sajátosságokkal, melyek alapján lehetővé teszik a forgóeszközök, kötelezettségek, illetve céltartalékok közötti kimutatást anélkül, hogy veszélyeztetnék a beszámolóról alkotott valós és hű képet.

4. KUTATÁSMÓDSZERTAN

A kutatásmódszertan fejezetét két további alfejezetben tárgyalom, a felépítés fejezetében leírtaknak megfelelően. Az olvasmányosság, közérthetőség érdekében döntöttem a kutatás során felmerülő problémák újabb alfejezetben történő tárgyalása mellett.

4.1. A kutatás módszertana

A kutatás 2011. évben kezdődött, melynek *kezdeti fázisában* a téma alapvető kérdéseinek megfogalmazását követően a *jogszabályok áttekintése* zajlott. Első lépések között rendkívül fontosnak tartottam a fogalmi rendszer pontos definiálását. A minél teljesebb kép érdekében, a magyar számviteli törvény mellett, egy másik aspektus, a nemzetközi standardok³ ismertetésével is körüljártam a fogalmakat. *A kutatás ezen szakaszában nyert eredmények mellett, konkrét gazdasági adatokon alapuló adatbázis felállítását tűztem ki célul annak érdekében, hogy állításaim bizonyítást, célkitűzéseim megvalósítást nyerjenek.*

A hipotéziseimhez hűen olyan gazdasági társaságok adatait, elérhetőségét kerestem, akik az időbeli elhatárolások magas arányát eredményező gazdasági eseményekhez fűződő tevékenységet végeznek. Kezdetben tehát a *KSH⁴ adatbázisában* kerestem a megfelelő adatokat arra vonatkozóan, hogy melyik szektorra jellemző a magas időbeli elhatárolás aránya. Fontos kritérium volt számomra a magas időbeli elhatárolásokat tartalmazó adatbázis felállítása, az általam érzékelt ellentmondások kimutatása érdekében. A kutatásommal szemben elvárt minőségi kritériumoknak nem felelt meg a TEÁOR kódok alapján lefolytatott keresés. *A kutatás ezen fázisában nyilvánvalóvá vált számomra, hogy a szervezetek tevékenysége és a TEÁOR kódok gyakran nem koherensek, így kutatásomat más alapokra kellett helyeznem.*

A következő fázisban olyan *szolgáltató tevékenységet* végző szervezetek gazdasági adataiból álló adatbázis felállítását tűztem ki célul, amelyek *tevékenysége* és az abból származó *bevétel jellemzően nem egy gazdasági évben realizálódik*. Egy, gazdasági adatokat előfizetőknek közlő szoftver segítségével, különböző szektorok adatait

---

³ International Financial Reporting Standard

⁴ A Központi Statisztikai Hivatal, statisztikai évkönyvének adatai alapján.

áttekintve, kutatásom ezen fázisában megtaláltam a munkám lefolytatásához leginkább alkalmas szektort, amely az energia szektor lett.

Az adatok szoftverből való kinyerése, rendszerezése és feldolgozása során a leíró statisztika módszereit alkalmaztam, a folyamat a kutatási időszak jelentős részét tette ki.

Mindezzel párhuzamosan szakirodalmak segítségével kívántam gondoskodni az elméleti oldal megalapozottságáról. *Hazai és nemzetközi viszonylatban sem találkoztam kifejezetten kutatásomhoz kapcsolódó, szorosan a javak elszámolásához köthető kutatások eredményeit felvonultató publikációkkal.* Hipotéziseim bizonyításához, illetve célkitűzéseim megvalósításához szükséges *legrelevánsabb adatokat, információkat, kutatásom során kellett előállítanom.*

Nyilvános adatok segítségével *kutatásom következő szakaszában sikeresen rendszerezhettem a számomra releváns szervezetek vagyoni és jövedelmi adatait.* A kutatás sikeres elvégzéséhez új adatbázis felállítása volt indokolt, melynek köszönhetően *több mint tíz év (2001-2010) fejlődési tendenciáinak vizsgálatára került sor, az elemzés reprezentatívnak tekinthető.*⁵ Az adatok vizsgálatba való bevonásakor a *box-plot* eljárást alkalmaztam. A vizsgálat során kizártam annak lehetőségét, hogy az adatbázisban szereplő extrém értékek torzítsanak a kutatás eredményeit.⁶ Az egyedi beszámolók adataiból került meghatározásra a szektor összevont adatbázisa, számtani átlagszámítás segítségével.

A következő fázisban került sor az iparágelemzésre, ahol a szervezetek vagyoni, jövedelmi helyzete kerül bemutatásra (Böcskei [2010b], Lukács [2003]). A jövedelmezőségi, hatékonysági valamint likviditási és finanszírozási mutatók számítását követően, a jellegzetességeket leginkább megjelenítő adatok kerülnek bemutatásra a hatodik fejezetben.

A kutatás végső fázisában egy hatásvizsgálatot hajtottam végre az adatbázison, melynek lényege, hogy az elhatárolások (bevételek, költségek) állományában bekövetkezett változások mekkora hányadát teszik ki a mérlegfőösszegüknek. Demonstrálni kívántam,

---

⁵ Az energiaszektor (áram és gázszolgáltatók) adatbázisának feldolgozottsága 85%, amely reprezentatívnak tekinthető.

⁶ Az eljárás során megbizonyosodtam arról, hogy az adatbázisban nincsenek torzító adatok, így az összes szolgáltató beszámolójának adatai bevonhatóak a vizsgálati eljárásokba.

hogy az értékelési eljárások különbözőségének okán jelentős mértékű változás jelentkezhet az adatokban. Kutatásom során a leíró statisztika módszereit alkalmaztam.

4.2. A kutatás során felmerült problémák

A kutatás kezdeti fázisában a *vállalati adatok hiánya jelentette a legnagyobb problémát, fenyegetettséget.*

A releváns szervezetek meghatározása céljából – a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisában folytatott a TEÁOR kódok alapján – történő kutatás több probléma miatt ütközött nehézségekbe. Egyrészt, miután sikerült elemezni a jelenlegi állapotokat a TEÁOR kódokkal kapcsolatban, világossá vált számomra, hogy *a vállalatok profilja és kódja gyakran nem koherens.* Másfelől pedig azzal szembesültem, hogy keresett kóddal⁷ számtalan vállalat rendelkezik, noha *tevékenységük egészen más területeket is érint.* Ez, alapvetően a reprezentatív mintavételt akadályozta meg. Harmadrészt pedig, *a TEÁOR kódok 2008-as reformja miatt a kívánt időintervallumban nem találtam olyan vállalatot, ami (?) végig a megfelelő kód alatt működött volna,* így az egy évtizedet átölelő folyamat bemutatása sem volt ebben a formában kivitelezhető.

„2008. január 1-jétől teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi európai uniós tagállamban a gazdasági tevékenységek statisztikai osztályozásának rendszeréről szóló európai tanácsi rendelet.”⁸ (Tomcsányi [2009]).

A változás eredményeként, *az új nomenklatúrák lényegesen eltérnek a mindaddig alkalmazásban lévőtől,* ami az átsorolás lebonyolítását is megnehezítette, amely az időszakok közötti összehasonlítást is problémássá tette volna.

Az adatbázis felállítása során azzal szembesültem, hogy a gázszolgáltatók közül egy szervezet esetében *jelentősek a méretbeli (mérlegfőösszeg) különbségek.*⁹ Ebben a fázisban úgy tűnt, hogy a vizsgálatba nem lehet bevonni az adatait, hiszen *torzítaná az*

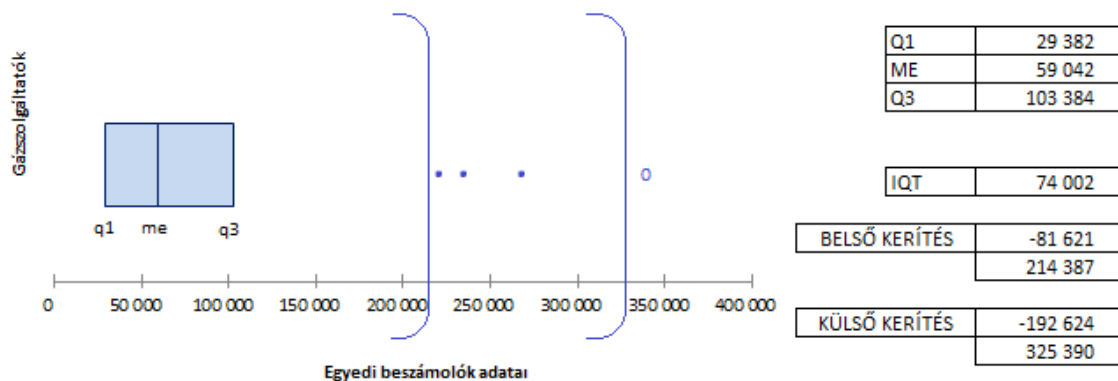
---

⁷ Kutatásaim elvégzéséhez olyan vállalatok adataira volt szükségem, akik a 4778-as TEÁOR kód alá jegyeztettek be, ami a „Egyéb NMS új áru kiskereskedelme / művészeti galériák kereskedelmi tevékenysége, a műalkotások szakosodott kiskereskedelme”.

⁸ A TEÁOR'08 nomenklatúrákra való áttérés miatt sok vállalat ez alapján történő különböző időszakok közötti összehasonlíthatósága lehetetlenné vált a változtatott struktúra következtében.

⁹ Az E.ON mérlegfőösszege a többi szervezethez viszonyítva alig több mint 20 %. A méretbeli különbséget az okozza, hogy a többi szervezet esetében jelentős (százmilliós tétel) a befektetett pénzügyi eszközök állománya.

eredményeket. További nehézséget okozott az, hogy pont ezen szervezet esetében jelentkeznek látványos eltérések, amelyekre fel kívántam hívni a figyelmet. A torzító értékek jelenlétét a *box-plot eljárás* segítségével ellenőriztem. A vizsgálat eredményeképpen kiderült, hogy az adatbázis egyetlen eleme sem minősül extrém outlier-nek,¹⁰ így a hatásvizsgálat minden szervezetre elvégezhető.

Forrás: A kutatás eredményei alapján saját készítésű ábra.

1. ábra: Box-plot eljárás – outlierok feltárása

A vizsgálat kimutatta, hogy mindössze három enyhe outlier került az adatbázisba, ezek azonban mérlegfőösszegek, így bár külön figyelmet érdemelnek, egyetlen szervezet adatait sem kellett a kutatásból kizárni.

¹⁰ Kiugró értékek (Kerékgyártó et al. [2008]).

5. AZ IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK FOGALMI RENDSZERE ÉS JOGSZABÁLYI HÁTTERE

A kutatási területemet képező fogalmakat¹¹ több releváns számviteli aspektusnak¹² megfelelően, a vonatkozó jogszabályok segítségével vezetem be az árnyaltabb kép, és a konzekvenciák levonása érdekében.

5.1. Az elhatárolások meghatározása a 2000. évi C. törvény szerint

---

Kutatási területemnek és gazdasági környezetemnek megfelelően, számomra az első számú jogi forrás a fogalmak bevezetésekor a 2000. évi C. törvény volt, azaz a számviteli törvény (későbbiekben sztv.).

A sztv. közvetlenül nem taglalja az időbeli elhatárolások fogalmát,¹³ azonban néhány alapelvben¹⁴ foglaltak alapján össze lehet foglalni (szóismétlés) az időbeli elhatárolások főbb jellemzőit.

Időbeli elhatárolások: Az adott üzleti év pontosabb eredményének megállapítása érdekében, a több gazdasági évet érintő eseményeket arányosan felosztva kell megjeleníteni az adott időszak bevételei és költségei között. Ennek megfelelően tárgyidőben, az arra az időszakra vonatkozó teljesítmények jelennek meg. Az eredményt javítani és rontani képesek az elhatárolt események, mindezt a valóságnak leginkább megfelelő kép kialakítása érdekében (Magyar Országgyűlés [2000]).

A számviteli alapelv legfontosabb célja tehát, hogy az *adott gazdasági év eredménye pontosabb legyen*, a lehetőségekhez mérten legközelebb álljon a valósághoz. Lehetővé teszi, hogy mindig csak az adott időszakot érintő bevételek, ráfordítások kerüljenek

---

¹¹ Kutatásom szempontjából elsődleges fogalmaknak az időbeli (aktív és passzív) elhatárolások meghatározásait és az azokkal szoros összefüggésben megjelenő fogalmakat azonosítottam. Másodlagos fogalmak a logikai kapcsolat feltárása illetve más, külföldi releváns jogszabályok fogalmainak bemutatása érdekében kerülnek tárgyalásra.

¹² Szűkebb gazdasági környezetünknek megfelelően számomra a magyar számviteli törvény képezi az első számú aspektust. Az előbbi törvényi álláspontot az IFRS standardok álláspontjával kívánom összemérni. Európai Unió tagyagunk, a permanensen erősödő globalizáció, kapcsán kívánom felhívni a figyelmet a hazánkban is egy bizonyos körnek kötelezően előírt IFRS standardokhoz való közeledés egyre mélyülő szükségességét.

¹³ Külön az aktív és passzív időbeli elhatárolás meghatározásai találhatók a jogszabályban.

¹⁴ Az időbeli elhatárolás és az összemérés elvét hivatott biztosítani a mérlegben megjelenő aktív és passzív időbeli elhatárolások. Az elvek ismertetésére később kerül sor.

kimutatásra. A mérlegbe kerülnek azok a tételek, melyek eredményszámlára a következő üzleti év(ek)ben kerülnek. Felmerül a kérdés, hogy amennyiben ezek követelés, kötelezettségtartalmúak, mennyire sérül a valós és hű kép, ha olyan tételeket emelünk be a mérlegbe, melyek teljesítése (kifizetés, befolyás) erősen megkérdőjelezhető. Valójában a pontosabb képet szolgálja az eljárás?

Az eredményhatás mérlegben való szerepeltetése, eszköz és forrás oldalon is megvalósulhat. Mindkét esetben erre külön gyűjtősorban nyílik lehetősége annak, aki a sztv. 1 sz. melléklete szerinti mérleget állít össze. Ennek fényében lehetőség van aktív és passzív időbeli elhatárolások rögzítésére is a beszámolóban.

*Aktív időbeli elhatárolás:*¹⁵ azon gazdasági események tartoznak a fogalom körébe, melyek az *eredményt javítják* bevételek növelésével vagy költségek csökkentésével.

*Passzív időbeli elhatárolás:*¹⁶ azon gazdasági események köre, melyek az *eredményt csökkentik* bevételek csökkentésével vagy költségek növelésével.

Bár a sztv. meghatároz bizonyos elhatárolandó eseményeket (lásd 1. táblázat),¹⁷ a besorolandó események körének sokszínűsége következtében szükséges egy meghatározott logika azonosítása, amely mentén dönthetünk a besorolásról. Megállapításom szerint besorolásukat alapvetően az eredményre gyakorolt hatásuk szabja meg, nem tudjuk azonosítani az eseményeket csupán jellegük alapján (lásd 1. ábra).¹⁸ Mérlegben való szerepeltetésük kötelező jellegű feladat.¹⁹

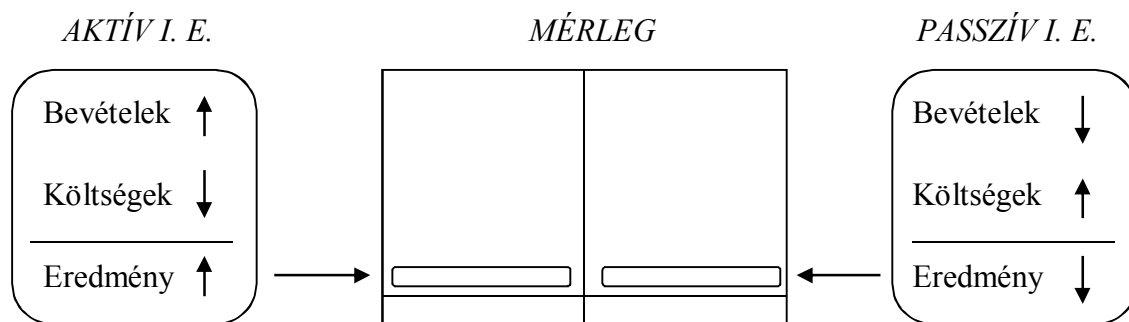
¹⁵(2000. évi C. törvény 31. § (1)) „Aktív időbeli elhatárolásként - elkülönítetten - kell a mérlegben kimutatni az üzleti év mérlegének fordulónapja előtt felmerült, elszámolt olyan összegeket, amelyek költségként, ráfordításként (ideértve a halasztott ráfordításokat is) csak a mérleg fordulónapját követő időszakra számolhatók el, valamint az olyan járó árbevételt, kamat- és egyéb bevételeket, amelyek csak a mérleg fordulónapja után esedékesek, de a mérleggel lezárt időszakra számolandók el, továbbá a 68. § (1) bekezdése szerinti különbözetből az eredményt csökkentő tételként még el nem számolt összeget.”

¹⁶(2000. évi C. törvény 44. § (1)) „Passzív időbeli elhatárolásként kell elkülönítetten kimutatni a) a mérleg fordulónapja előtt befolyt, elszámolt bevételt, amely a mérleg fordulónapja utáni időszak árbevételét, bevételét képezi, b) a mérleg fordulónapja előtti időszakot terhelő költséget, ráfordítást, amely csak a mérleg fordulónapja utáni időszakban merül fel, kerül számlázásra, c) mérleg fordulónapja és elkészítésének időpontja között a vállalkozóval szemben érvényesített, benyújtott, ismertté vált, a mérleggel lezárt üzleti évhez kapcsolódó kártérítési igényt, késedelmi kamatot, kártérítést, bírósági költséget, d) a mérleggel lezárt üzleti évhez kapcsolódó, a jóváhagyásra jogosult testület által megállapított, kötelezettségként ki nem mutatott prémiumot, jutalmat, azok járulékát.”

¹⁷ (2000. évi C. törvény 32 §, 33 §, 44. §, 45. §)

¹⁸ Álláspontomra hivatkozva a dolgozat során nem térek ki a sztv. által felsorolt elemek bemutatására.

¹⁹(2000. évi C. törvény 18. §, 23. § (1), 34. §) „Az éves beszámolóban a vállalkozó vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről és azok változásáról megbízható és valós képet kell mutatnia. Tartalmaznia kell minden eszközt, a saját tőkét, a céltartalékot és minden kötelezettséget (figyelembe véve az időbeli elhatárolások tételeit is), továbbá az időszak bevételeit és ráfordításait, az adózott és a mérleg szerinti

Forrás: Magyar Országgyűlés [2000], Róth et al. [2009] alapján saját ábra.

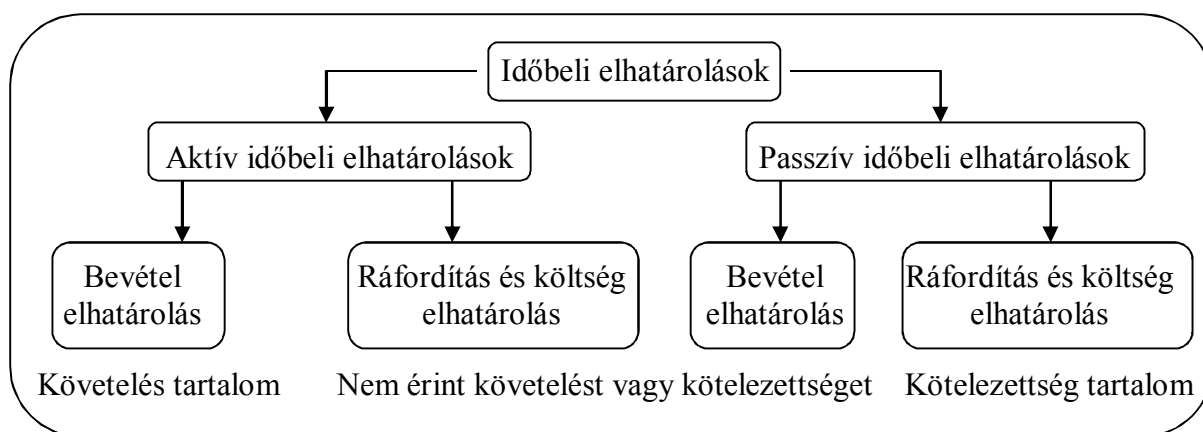
2. ábra. Az időbeli elhatárolások besorolásának elvi alapja.

Releváns mérlegfőcsoportok hasonlóságai, eltérései

1. táblázat

Követelések / Kötelezettségek	Időbeli elhatárolások	Céltartalékok
Szerződésből eredő	Szerződésből eredő	Szerződéssel nem támasztható alá
Már teljesített	Feltételezhetően felmerül	Feltételezhetően felmerül
Összegük biztos	Összegük (néha) bizonytalan	Összegük bizonytalan
Esedékességük ismert és bekövetkezett az üzleti évben	Esedékességük fordulónap utáni	Esedékességük bizonytalan
Felmerülésük időpontja ismert	Felmerülésük időpontja ismert	Felmerülésük időpontja bizonytalan
ÁFA-val növelt érték	ÁFA nélküli érték	ÁFA nélküli érték
Nem jár adóalap korrekcióval	Nem jár adóalap korrekcióval	Adóalap korrekcióval jár
Jelentős eltérés esetén önrevízió	Jelentős eltérés esetén önrevízió	Jelentős eltérés esetén nincs önrevízió

Forrás: Róth et al. [2009] alapján saját szerkesztés

Forrás: Róth – Adorján – Lukács – Veit [2009] alapján saját szerkesztés.

eredményt, valamint azokat az adatokat, szöveges indokolásokat, amelyek a vállalkozó valós vagyoni, pénzügyi helyzetének, működése eredményének bemutatásához szükségesek.

A mérlegben eszközként kell kimutatni a vállalkozó rendelkezésére, használatára bocsátott, a vállalkozó működését szolgáló befektetett eszközöket és forgóeszközöket - a bérbe vett eszközök kivételével -, függetlenül attól, hogy azok tulajdonjoga csak törvényben, szerződésben rögzített feltételek teljesítése után kerül át a vállalkozóhoz, továbbá az aktív időbeli elhatárolásokat.

A mérlegben forrásként a saját tőkét, a céltartalékokat, a kötelezettségeket és a passzív időbeli elhatárolásokat kell szerepeltetni.”

3. ábra: Az időbeli elhatárolások kategóriái és azok tartalma

A *számveteli alapelvek* is foglalkoznak az időbeli elhatárolásokkal. Legközvetlenebbül maga az *időbeli elhatárolás elve*,²⁰ amely a főbb sajátosságokat fogalmazza meg. Két vagy több gazdasági évet érintenek, bevétel vagy költség számlákon jelennek meg, és időarányosan kell megjeleníteniük a beszámolóban. Az *összemérés elve*²¹ már közvetetten utal az időbeli elhatárolások szükségességére, a törvényalkotó törekvése meglátásom szerint az volt, hogy az adott időszak eredménye²² a lehetőségekhez mérten legpontosabb képet nyújtsa, az egyes időszakok teljesítménye összemérhető legyen.²³

Ezzel ellentétben bizonyos alapelvek az elhatárolások regisztrálása ellen szólnak, legmarkánsabban az *óvatosság elve*.²⁴ Az említett alapelv szerint hibás eljárást folytatunk akkor, ha olyan gazdasági események hatásait mutatjuk ki a beszámolóban, melyek pénzügyi realizálása bizonytalan.

Megállapításom szerint a felsorolt elveknek alapvetően a pontos *hitelezői tájékoztatás* miatt kell kiemelt figyelmet kapniuk. Kutatásom során azt kívánom vizsgálni, hogy teljesül-e a törvényalkotó törekvése, vagy más, esetleg óvatosabb szemlélet²⁵ alkalmazásának következtében kaphatunk pontosabb képet a vállalatokról. Felmerül a kérdés, hogy *van-e létjogosultsága a becsléseken alapuló elhatárolások* állományának, eredményt, cash flow-t érintő hatásuknak. Meglátásom szerint a recesszióktól tarkított gazdasági periódusokban az óvatosság elve felértékelődik, hiszen a gazdasági

---

²⁰ (2000. évi C. törvény 16. § (2)) „Az olyan gazdasági események kihatásait, amelyek két vagy több üzleti évet is érintenek, az adott időszak bevételei és költségei között olyan arányban kell elszámolni, ahogyan az az alapul szolgáló időszak és az elszámolási időszak között megoszlik (az időbeli elhatárolás elve).”

²¹ (2000. évi C. törvény 15. § (7)) „Az adott időszak eredményének meghatározásakor a tevékenységek adott időszaki teljesítéseinek elismert bevételeit és a bevételeknek megfelelő költségeit (ráfordításait) kell számításba venni, függetlenül a pénzügyi teljesítéstől. A bevételeknek és a költségeknek ahhoz az időszakhoz kell kapcsolódniuk, amikor azok gazdaságilag felmerültek (az összemérés elve).”

²² Az eredmény szó alatt nem csupán az eredménykimutatás felépítésére és az abban szereplő tételek változásának korrekt megjelenítésére gondolok, de a pénzügyi és főleg a vagyoni helyzetben bekövetkezett változások valós és hű megjelenítésére.

²³ Megállapításom szerint a többi számveteli alapelv már túl közvetetten érinti az időbeli elhatárolásokat, részletesebb ismertetésükre így nem térek ki.

²⁴ (2000. évi C. törvény 15. § (8)) „Nem lehet eredményt kimutatni akkor, ha az árbevétel, a bevétel pénzügyi realizálása bizonytalan. A tárgyévi eredmény meghatározása során az értékvesztés elszámolásával, a céltartalék képzésével kell figyelembe venni az előrelátható kockázatot és feltételezhető veszteséget akkor is, ha az az üzleti év mérlegének fordulónapja és a mérlegkészítés időpontja között vált ismertté. Az értékcsökkenéseket, az értékvesztéseket és a céltartalékokat el kell számolni, függetlenül attól, hogy az üzleti év eredménye nyereség vagy veszteség (az óvatosság elve).”

²⁵ A német számvetelben alapvetően a bevételekkel kapcsolatos elhatárolásokat nem szerepeltetik a beszámolóknak.

szereplőkben élénken él a fegyelmezetlenségből eredeztethető fejlődési lassulás.²⁶ Vannak nemzetgazdaságok, ahol függetlenül a dekonjunktúrális időszakoktól az óvatosság elvét előtérbe helyezik. Mindazonáltal a kizárólag az óvatosság elvére helyezett számviteli beszámolás nagyban korlátozza a gazdálkodók mozgásterét, és nem teljesül a részvényesek azon elvárása, hogy a beszámolás átlátható legyen. (Horváth & Partners [2010]).²⁷ Álláspontom szerint a számviteli elveket a gazdaságilag biztonságos működés elsődleges figyelembe vételével kellene egyensúlyba hozni.

Közvetetten a *vállalkozás folytatásának elve*²⁸ is az időbeli elhatárolások elhagyása, körének korlátozása mellett tör lándzsát. Meglátásom szerint a vállalkozások aktuális eredményeinek kimutatását a jelenlegi elhatárolásokat taglaló jogszabályi rendelkezések nem teszik lehetővé. Álláspontom szerint az alapelv célja nem teljesül az elhatárolások jelenlegi gyakorlata miatt, azaz a jövőbeni tevékenység folytathatósága nem minden esetben megállapítható.

A *valódiság elve*²⁹ sem teljesül akkor, amikor olyan gazdasági események könyvelésére kerül sor, melyek több gazdasági évet érintenek és az adott üzleti évben nem áll rendelkezésre számla.³⁰

Bármennyire is fontos a gazdasági szereplőknek a hatékony működés és az eredményközpontúság, hiszem, hogy hosszabb távon a biztonságos működésnek kedvezőbb hozadékaik vannak. A törvényeknek *társadalmi célokat kell szolgálniuk*, hiszem, hogy nem egy kollektíva érdekeinek érvényesülése érdekében alkották azokat.

---

²⁶ Az amerikai hitelválság alapvetően a gazdasági fegyelem hiánya következtében alakult ki, és okozott hatalmas károkat sok nemzetgazdaság fejlődésében.

²⁷ Horváth & Partners: Controlling című könyvében vetik össze a német számviteli törvény több rendelkezését az IFRS standardokkal valamint az US GAAP rendelkezéseivel.

²⁸ (2000. évi C. törvény 15. § (1)): „A beszámoló elkészítésekor és a könyvvizetés során abból kell kiindulni, hogy a gazdálkodó a belátható jövőben is fenn tudja tartani működését, folytatni tudja tevékenységét, nem várható a működés beszüntetése vagy bármilyen okból történő jelentős csökkenése (a vállalkozás folytatásának elve).”

²⁹ (2000. évi C. törvény 15. § (3)): „A könyvvitelben rögzített és a beszámolóban szereplő tételeknek a valóságban is megtalálhatóknak, bizonyíthatóknak, kívülállóknak által is megállapíthatóknak kell lenniük. Értékelésük meg kell, hogy feleljen az e törvényben előírt értékelési elveknek és az azokhoz kapcsolódó értékelési eljárásoknak (a valódiság elve).”

³⁰ Ilyen esetekben az addig rendelkezésre álló szerződés adatai kerülnek be a könyvekbe a jelenleg hatályos szabályok értelmében.

5.2. Az elhatárolások meghatározása az IFRS szerint

A második nézőpontként az International Financial Reporting Standard irányelvei³¹ kerülnek elemzésre (továbbiakban standardok) annak érdekében, hogy kutatásom eredményeire támaszkodva racionális alapokra helyezzem a standardok felé való közeledés fontosságának hangsúlyozását.

A standardok a sztv.-hez hasonlóan nem tartalmazzak különálló definíciót, melyben egyértelműen meghatároznák az időbeli elhatárolások fogalmát, valamint az azonosított jellemzőiket.

Az első standard több bekezdésben taglalja a mérleg elemeit, itt találhatunk utalást arra vonatkozóan, hogy megkülönböztet olyan jellegű gazdasági eseményeket, melyekhez kapcsolódó *pénzügyi teljesítés* várhatóan a mérleg fordulónapot követő *tizenkét hónap alatt realizálódik*.³² Az első standard rendelkezik arról, hogy az elhatárolások nem külön mérlegfőcsoportban szerepelnek, hanem a *forgóeszközök*, illetve a *kötelezettségek* között kell szerepeltetni őket attól függően, hogy az eredményt csökkentő (passzív) vagy növelő (aktív) tételről van szó.

A standardok nem írják kötelezően elő a mérleg tagolását, azonban két aspektus valamelyikét szem előtt kell tartani. A tételek lejárata szerint is (hosszú-rövid lejárata), vagy amennyiben az pontosabb képet ad, likviditás szempontjából is felsorolhatóak.³³

Az IFRS irányelvek nem ismerik az aktív és passzív elhatárolás fogalmát, egyszerűen eszközöknek vagy forrásoknak sorolja be az elhatárolt események mérlegben kimutatott hatásait.

Eszköz oldalon a szezonálisan, ciklikusan vagy alkalmanként kapott bevételeket kell kimutatni.³⁴

---

³¹ Az Accountancy magazin több cikkben is tárgyalta azt a globális törekvést, amely alapvetően a globális számviteli standardok kialakítását szorgalmazza. Nick Huber és Emily Beattie is érvelt már cikkében a globális harmonizáció mellett, példaként említve, hogy több ország adoptálta már az IFRS standardokat.

³² (International Accounting Standards – IAS 1.61.): „Whichever method of presentation is adopted, an entity shall disclose the amount expected to be recovered or settled after more than twelve months for each asset and liability line item that combines amounts expected to be recovered or settled: (a) no more than twelve months after the reporting period, and (b) more than twelve months after the reporting period.”

³³ (International Accounting Standards – IAS 1.55.): “An entity shall present additional line items, headings and subtotals in the statement of financial position when such presentation is relevant to an understanding of the entity’s financial position.”

Forrás oldalon a rendszertelenül felmerülő költségek kerülnek kimutatásra.³⁵ A passzív elhatárolásként azonosítható kötelezettségek besorolásának lehetőségeit részletesebben tárgyalják a standardok. Kötelezettség, olyan áruk és szolgáltatások megfizetésére, melyek leszállítása megtörtént, de a kifizetés, számlázás még nem. Lejárat szempontjából rövidként azonosítja a harminchetes standard, amely gyakran a szállítói és egyéb kötelezettség részeként jelenik meg.³⁶

A standardok ismerik az *átmeneti különbözet* fogalmát, melyet olyan időbeli eltérés hatásának azonosítanak, amely akkor jelentkezik, ha a számviteli bevételekkel és ráfordításokkal szemben az adóköteles nyereség *másik időszakban* realizálódik.³⁷

A 37. standard különbséget tesz a céltartalékok, kötelezettségek és passzív időbeli elhatárolások között. A *céltartalékok* legfontosabb különbsége, hogy a teljesítésükhöz szükséges jövőbeli ráfordítások ütemezése vagy összege bizonytalan. *Szállítói kötelezettség* közé sorolandó azok a kötelezettségek, melyek már leszállításra, teljesítésre kerültek és leszámlázásra, vagy a szállítóval formális egyeztetésre kerültek. *Passzív időbeli elhatárolások* közé azok az események tartoznak, melyek leszállításra, teljesítésre kerültek, de kifizetésre, leszámlázásra, szállítóval való formális egyeztetésre nem.

---

³⁴(International Accounting Standards – IAS 34.37.): „Revenues that are received seasonally, cyclically, or occasionally within a financial year shall not be anticipated or deferred as of an interim date if anticipation or deferral would not be appropriate at the end of the entity’s financial year.”

³⁵(International Accounting Standards – IAS 34.39.): „Costs that are incurred unevenly during an entity’s financial year shall be anticipated or deferred for interim reporting purposes if, and only if, it is also appropriate to anticipate or defer that type of cost at the end of the financial year.”

³⁶(International Accounting Standards - IAS 37.11.): “Provisions can be distinguished from other liabilities such as trade payables and accruals because there is uncertainty about the timing or amount of the future expenditure required in settlement. By contrast:

(a) trade payables are liabilities to pay for goods or services that have been received or supplied and have been invoiced or formally agreed with the supplier; and

(b) accruals are liabilities to pay for goods or services that have been received or supplied but have not been paid, invoiced or formally agreed with the supplier, including amounts due to employees (for example, amounts relating to accrued vacation pay). Although it is sometimes necessary to estimate the amount or timing of accruals, the uncertainty is generally much less than for provisions.”

Accruals are often reported as part of trade and other payables, whereas provisions are reported separately.

³⁷(International Accounting Standards – IAS 12.17.): „Some temporary differences arise when income or expense is included in accounting profit in one period but is included in taxable profit in a different period. Such temporary differences are often described as timing differences.”

5.3. A jogszabályokban tapasztalható hasonlóságok - eltérések

---

A sztv. és a standardok között alapvetően hasonlóság, hogy mindkét jogszabály *azonosítja*, és bizonyos módon *kezeli* azokat az eseményeket, melyek több gazdasági évet érintenek. Legfőbb törekvés mindkét jogszabály tekintetében az gazdasági évek valós eredményének megállapítása, ennek érdekében kerülnek elhatárolásra a következő időszakot érintő bevételek, illetve költségek, ráfordítások.

Jelentős eltérésnek mutatkozik a *mérleg-struktúrában tapasztalható különbség*. Míg a magyar törvény önálló mérlegfőcsoportot alakított ki az elhatárolások mérlegbe ültetése érdekében, addig a nemzetközi jogszabály a forgóeszközök illetve kötelezettségek közé sorolja be.

A nemzetközi jogszabály hangsúlyosabban foglalkozik a *halasztott adó* fogalmával.

Különbség továbbá az is, hogy a standardok nagyobb szabadságot biztosítanak a gazdálkodók számára akkor, amikor a magyar jogszabály szerinti passzív időbeli elhatárolás állományát engedi a céltartalékok, rövid lejáratú kötelezettségek illetve passzív időbeli elhatárolások soron kimutatni. A magyar jogszabály nem foglalkozik, az elhatárolások azon tételeivel, melyek *meghatározásához becslés alkalmazása szükséges*. A standardok ezt az állományt a céltartalékok közé sorolják.

Összességében úgy gondolom, hogy a jogszabályok, kiemelten a sztv. számos kérdést hagynak maguk mögött az elhatárolásokkal kapcsolatban. A számviteli törvények fundamentális jelentősége, hogy általuk biztosítottá válik a beszámolók valós és hű képe. Azonban a sztv. elhatárolásokkal kapcsolatos gyakorlata felveti az *óvatosság elvének teljesülését*, amikor azokat az eseményeket is engedi besorolni, melyek teljesítése megkérdőjelezhető. Különösen fontos kérdéssé válik ez olyan szervezetek, olyan szektorok esetében, melyek számviteli adatainak meghatározásakor (normalizált mérlegük jelentős százaléka) jelentős állományt vesznek figyelembe. Ezzel befolyásolják a jövedelmi és vagyoni helyzetet. Mindezek következtében jelenleg is problémát jelent (hitelezői és így világgazdasági szempontból) azon szervezetek reális teljesítményének megítélése, melyek *jövedelme így gyorsabban növekszik, mint a cash flow-juk*.

További kérdésként merül fel, hogy milyen *becslési eljárásokat* lenne célszerű alkalmazni azon tételek esetében, melyek meghatározása bizonytalan. Mennyiben befolyásolja a beszámoló adatait a becslési eljárás megválasztásának szabadsága?

6. GYAKORLATI TAPASZTALATOK

Kutatásom során az elméleti háttér feltérképezése mellett nagy hangsúlyt fektettem a gyakorlati tapasztalataim rendszerezésére is. A fejezet *alapvető célja* a gazdaságban tapasztalható gyakorlati problémák, anomáliák azonosítása, és álláspontom racionális adatokon nyugvó bizonyítása. A fejezet, a probléma centrikusság mellett rendszerezi a vizsgálatok eredményeit.

6.1. Kvalitatív elemzés - a gázipar története, releváns adatok

A földgáz lakossági hasznosításának története egészen a XVIII. századig vezet vissza, amikor is Belgiumban még *világításra* hasznosították, mielőtt Edison-i magasságokba emelkedett volna a technológia.

Magyarországon az első gázgyárak a XIX. században jelentek meg, csak úgy, mint Európa más részeiben, hazánkban is a világítás problémájának megoldása érdekében. Így született meg az elsők között a Nemzeti Színház és az Operaház világításának akkori legmodernebb kivitelezése. A XX. századtól kezdve a földgáz lakossági felhasználása már szélesebb spektrumon valósult meg, melegvíz-szolgáltató készülékek jelentek meg, és ipari oldalról is emelkedett a felhasználási alternatívák köre (Cséki [2001]).

Számos gázgyár létrehozatalát követően a '70-'80-as években a gázipart hazánkban egy nagyvállalat uralta, az *Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt*. Az itthoni gázkitermelés az 1980-as évekbeli tetőpontját követően folyamatosan csökkent, majd az ellátás fokozatosan orosz alapú importra váltott.

A *gázipar privatizációjára* 1995-ben került sor, amikor is a Főgáz Rt. kivételével az összes szolgáltató külföldi tulajdonba került.³⁸ A tulajdonosi struktúrában bekövetkezett apróbb változások után jelenleg az alábbi arányok (2. táblázat) jellemzik az iparág szolgáltatóinak tulajdonosi szerkezetét. A korábbi évekhez képest a piaci részesedések tekintetében az E.ON esetében beszélhetünk jelentős csökkenésről, amelynek többek között területi sajátosságokból eredeztethető okai vannak. A legnagyobb piaci

---

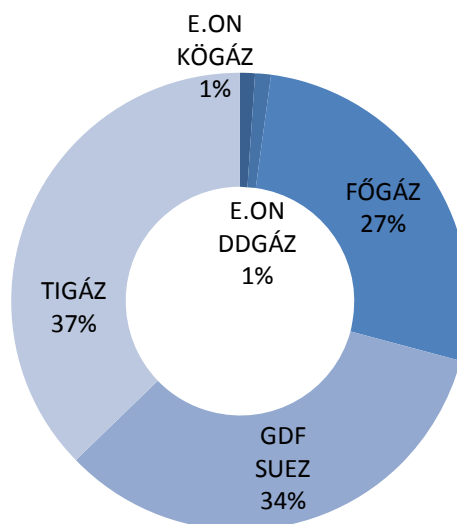
³⁸ A konszolidációs köröknek megfelelően leányvállalatokká váltak, hiszen a többségi szavazati joggal rendelkeztek az anyavállalatok.

részesedéssel a TIGÁZ rendelkezik, melynek mérlegfőösszege is a legmagasabb értékű a szektorban.

A gázszolgáltatók tulajdonosi szerkezete³⁹

2. táblázat

KÖGÁZ	71,20% E.ON
	13,30% Julius Bar Holding AG
	11,60% Swisspartners AG
	3,90% Egyéb
DDGÁZ	50,01% E.ON
	49,90% RWE
	0,10% Egyéb
FŐGÁZ	52,00% Fővárosi Önkormányzat
	32,70% RWE
	17,30% Egyéb
GDF-SUEZ	99,20% GDF
	0,80% Egyéb
TIGÁZ	51,00% ENI
	44,20% RWE
	7,90% Egyéb

Forrás: Kutatás eredményei alapján saját ábra.

4. ábra: A gázipar szolgáltatói, piaci részesedésük szerint.⁴⁰

A gázipar termelői és nagykereskedői szereplője a MOL Rt., melynek állami tulajdonú részvényei 2006-2011 között értékesítésre, majd visszavásárlásra kerültek.

A gázpiacra 1994. évtől a „single-buyer” rendszer volt jellemző, amely meglehetősen mereven kezelte a nagy- és kiskereskedők kapcsolatát.⁴¹ Az időszak jellemző szerződése „take or pay” szellemében kötöttek.⁴² A szabályozott rendszer további sajátosságai voltak, hogy a fogyasztók felé közvetítő szolgáltatók számára egyedül a MOL értékesítette a földgázt, a fogyasztók pedig területi alapon kerültek besorolásra az egyes szolgáltatókhoz. A kereskedelmi árak is szigorú szabályozás alá estek a Magyar Állam által. A piac meglehetősen szabályozott volt, a kapitalizmus alapjai sem mutatkoztak meg (?), hiszen a fogyasztók nem válhattak szolgáltatót, amennyiben elégedetlenek voltak a

³⁹ 2010. évi viszonyok.

⁴⁰ A piaci részesedés a 2010. évi értékesítés nettó árbevétele alapján került meghatározásra.

⁴¹ A rendszert az 1994. évi XLI. törvény vezette be.

⁴² Hosszú távú szerződések, melyek szigorúan szabályozzák a felek kötelezettségeit.

szolgáltatásokkal. Árversenyről sem beszélhetünk, részben tehát a fogyasztói kötöttségek, részben pedig a túlzott állami szabályozás következtében.

Forrás: Saját ábra

5. ábra. A magyarországi gázszolgáltatók területi lefedettségei a liberalizációig

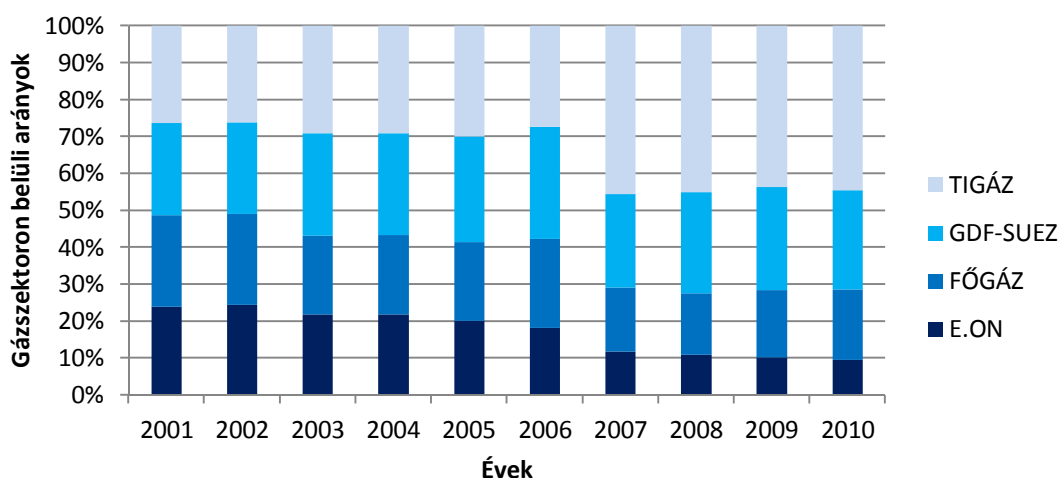
Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk egyik előkészületeként 2003. évtől megkezdődött a *fokozatos piacnyitás* feltételeinek biztosítása.⁴³ A folyamat kisebb nagyobb eredmények után még 2007. évben sem fejeződött be (Pató et al. [2008]).

A *gázpiac liberalizációjának* folyamata 2009. évben fejeződött be, a teljes piacnyitás révén létrejött a szabad verseny. Elsőként a Főgáz és a Tigáz ügyfelei váltottak szolgáltatót.

Ami a vállalati méreteket illeti, az E.ON kivételével a többi szervezet mérlegfőösszegei a kétezres évek közepétől jelentős növekedési tendenciákat mutattak. A különbség alapvetően a befektetett pénzügyi eszközökből adódik. A legjelentősebb állomány a Tigáznál található, amely százhusz millió forintnak megfelelő befektetett pénzügyi eszközzel rendelkezett 2010. évben. Az állomány jelentős része kapcsolt vállalkozásokkal összefüggésben kimutatott részesedés illetve más értékpapírok. A konszolidációs körökbe való tartozás tehát jelentős hatással van a szervezetek számviteli adataira. Egy adott fejlesztési támogatás kimutatása nagyságrendekkel nagyobb változást jelent egy olyan szervezet beszámolójában, amely szerényebb befektetett pénzügyi eszköz állománnyal rendelkezik. Felmerül a kérdés, hogy szükséges-e ezen folyamatokat szabályozni, illetve

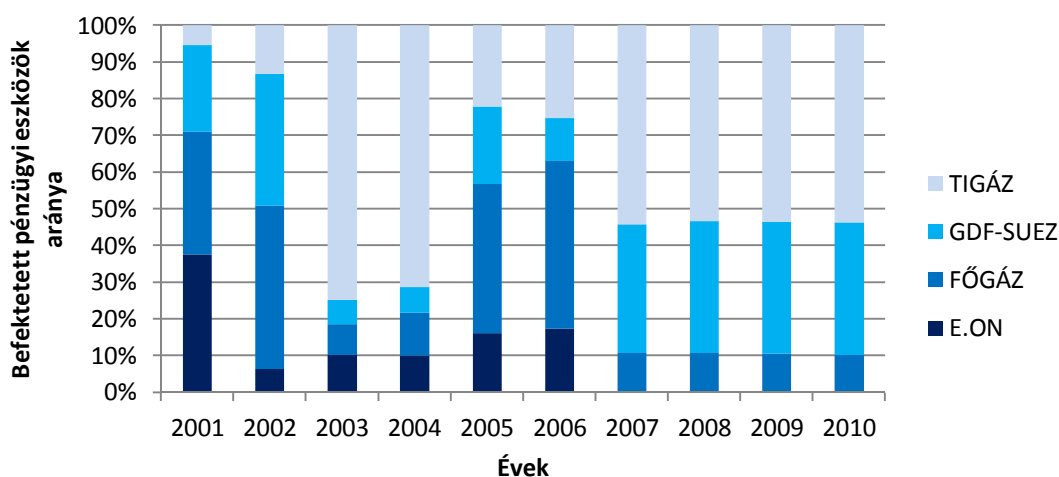
⁴³ Az Unió irányelvei alapján hazánkban is teret kellett engedni a szabad szolgáltató választásnak. Mindezt a 2003. évi földgázellátásról szóló XLII. törvény és a végrehajtásáról szóló kormányrendeletek tették lehetővé.

más elbírálás alá kell-e tartoznia az egyes vállalatoknak (például az elhatárolások értékelésére vonatkozóan), ha az alábbi torzulások megvalósulhatnak egy szektorban.

Forrás: A kutatás alapján saját készítésű ábra.

6. ábra: A gázszolgáltatók szervezeti méretei az iparágon belül

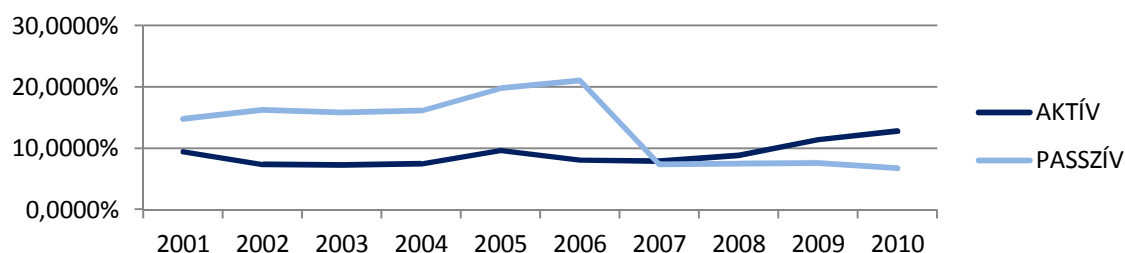
Forrás: A kutatás alapján saját készítésű ábra.

7. ábra: A gázszolgáltatók befektetett pénzügyi eszközeinek aránya a szektorban

6.2. Számviteli információk értelmezése

A gázszolgáltatók jellegzetessége a más szektorokban tapasztalt folyamatokhoz viszonyítottan magas időbeli elhatárolások aránya. A magyar gázszektorban ez az arány 20% körül mozgott a kétezres évek közepén, majd csökkenő tendencia érvényesült. A legmagasabb értékkel 2006. évben találkozunk, amikor szokatlanul enyhe időjárási

viszonyok uralkodtak hazánkban, és a szervezetek a bevételek jelentős részét elhatárolták a késedelmes teljesítések következtében.

Forrás: A kutatás eredményei alapján saját készítésű ábra.

8. ábra: Az időbeli elhatárolások aránya a gáziparban

A mérleg fontos sorai a befektetett eszközökön belüli *tárgyi eszközök* állománya, olyan földterületek, épületek, gázvezetékek, melyek a tevékenység folytatása szempontjából kiemelték. Kiemelt jelentőségű az *időbeli elhatárolások* sora is, ahol egyrészt a több gazdasági évet érintő bevételek, költségek kerülnek kimutatásra. Másrészt ide tartoznak a fejlesztési támogatások is, ami további sajátossága az iparágban. A szervezetekre jellemző, hogy jelentős tőketartalékkal rendelkeznek a folyamatos eredményes gazdálkodás eredményeképpen.

Az eredménykimutatás soraiban szembetűnő a magas anyagjellegű ráfordítás értéke, ami egyrészt a szolgáltató szektor sajátosságaiból, másrészt a külföldi tulajdonú szervezetek, közvetített szolgáltatások címen kivitt tőkéjéből tevődik össze. A Főgáz az adózás utáni eredményt osztalék címen fizeti ki a tulajdonosok részére, míg a többi szervezet esetében null szaldóval vagy inkább negatív eredményekkel találkozhatunk. A folyamat meglátásom szerint az értékesítés nettó árbevétele és az anyagjellegű ráfordítás arányaival is szemrevételezhető. A kapott aránynak természetes viszonyok mellett a marzsot kellene kiadnia, a Főgáz kivételével azonban az anyagjellegű ráfordítások a kivitt tőkét is tartalmazzák.

6.3. Kvantitatív elemzés

Jövedelmezőség és hatékonyság szempontjából a Tigáz illetve a GDF-Suez messze alul teljesítette az iparági átlagot a 2010. évben. A *ROE* és *ROA*⁴⁴ mutatói nulla körül stagnálnak az utóbbi években. Mindez arra vezethető vissza, hogy a mérlegfőösszegük, saját tőkéjük meglehetősen magas, míg az adózott eredményük a korábban említett adózási megfontolások miatt azonban nulla, vagy negatív. *Jövedelmezőség és hatékonyság* szempontjából kiemelkedő az E.ON teljesítménye, hiszen ennél a szervezetnél az előbbi folyamatok éppen fordított trendet mutatnak. A Főgázra jellemző, hogy az *értékesítés jövedelmezőségi* mutatója rendre 0,5 körül mozog a vizsgálati időhorizonton, de a válság éveiben is pozitív maradt.

A *likviditás* tekintetében a szervezetek között nagy különbségek mutatkoznak. A szektorra jellemző likviditási ráta értéke 2008. és 2010. évek között 0,85-0,95 között mozgott. Ehhez képest a GDF-Suez nagyjából azonos likviditási adatokkal rendelkezik, míg az FŐGÁZ illetve az E.ON KÖGÁZ⁴⁵ egynél nagyobb értékekkel rendelkezik, azaz a rövidlejáratú kötelezettségek forgóeszközökkel történő fedezése teljes egészében megvalósulhat. Utóbbi szervezetnél a vizsgált időintervallum utolsó éveiben rendre kilencnél is nagyobb értékek mutatkoznak. Ezzel szemben az E.ON DDGÁZ esetében a mutató sokkal rosszabb értéket vesz fel, az utolsó évben alig több mint nulla.

Mindez természetesen nem elegendő ahhoz, hogy likviditási állapotok előrejelezhetőek legyenek, hiszen mindegyikre *a jövőbeni cash-flow fundamentális hatást gyakorol majd*. Mindazonáltal annyi megállapítható, hogy a szektorban a rövidlejáratú kötelezettségeknek általánosságban *van eszközfedezettsége*, néhány szervezetnél ez többszörösen is igaz.

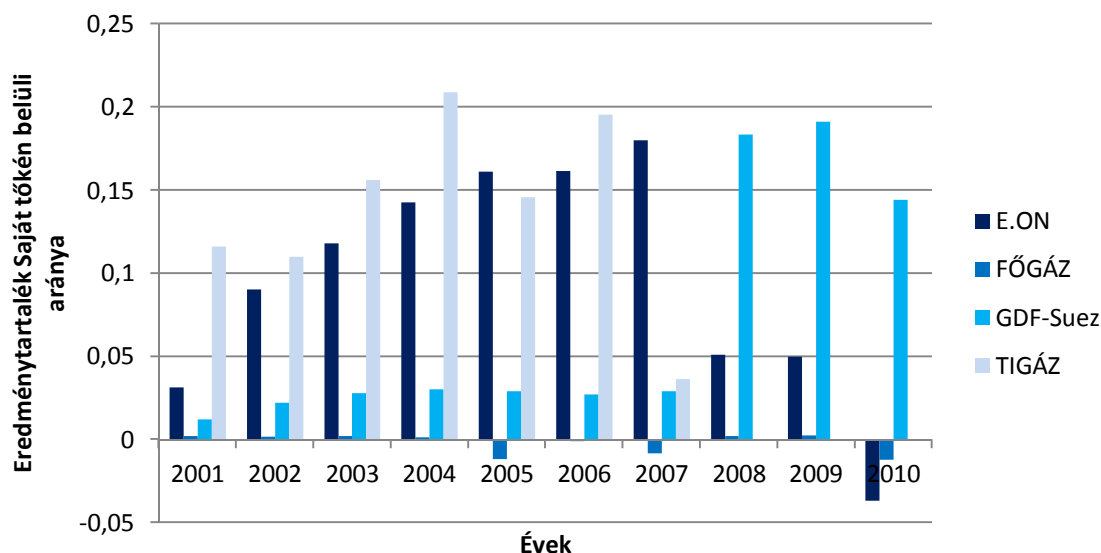
A *vertikális, finanszírozási helyzettel összefüggő mutatók* tárgyalását az eredménytartalmak bemutatásával kezdem. Az iparág jellegzetessége, hogy a privatizáció sajátosságainak megfelelően a szervezeteknek jelentős kezdeti ráfordítások nélkül (elsősorban a tevékenység megkezdéséhez szükséges külső forrásokra gondolok) kezdték meg tevékenységüket. A FŐGÁZ esetében igen csekély állománnyal találkozunk,

---

⁴⁴ Az eszköz arányos nyereség alapvetően arra mutat rá, hogy a szervezetek milyen mértékben használják ki a vállalkozás eszközeit.

⁴⁵ Az E.ON DDGÁZ és KÖGÁZ külön tárgyalásra került a likviditás vizsgálatánál a jelentős eltérések okán.

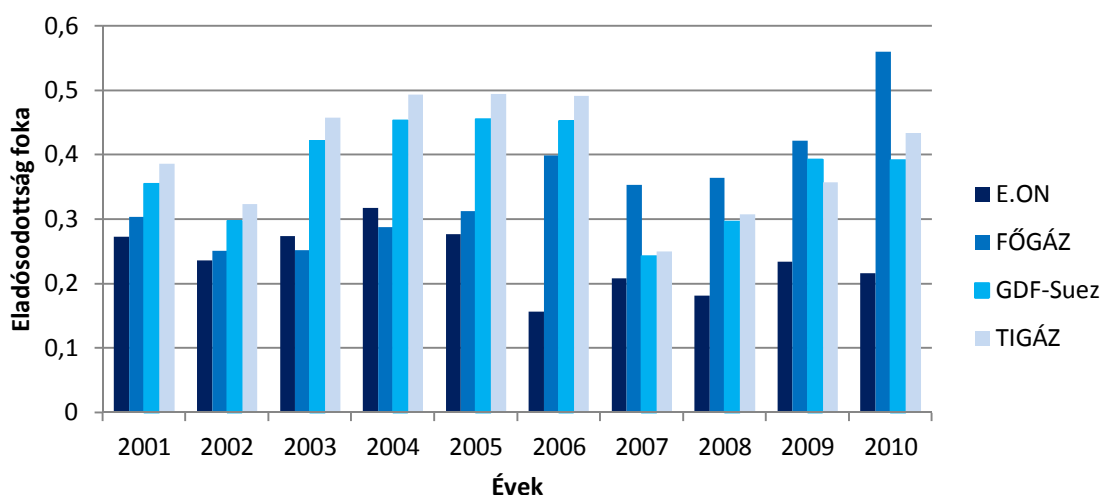
melynek oka, hogy adózás utáni eredményét osztalék formájában fizeti ki. A jellemzően folyamatosan emelkedő eredménytartalékokat a válság hatásai törik meg 2008. évtől, mely alól kivétel a GDF-Suez.

Forrás: A kutatás eredményei alapján saját ábra.

9. ábra: Eredménytartalékok aránya a gázszolgáltatóknál

Az *eladósodottság foka* a szervezeteknél jellemzően 0,4-0,5 körüli értéket ad, az iparági átlagtól egyedül az E.ON tér el, amely szignifikánsan kevesebb idegen forrást használ finanszírozásához, mint a többi szervezet.

Forrás: A kutatás eredményei alapján saját ábra

10. ábra: A gázszolgáltatók eladósodottsága

Az *eredménykimutatással* összefüggésben megjelenő mutatószámok kapcsán érdemes megjegyezni az *eredmény arányos árfolyamveszteségeket*. A mutató esetében az E.ON beszámolója a szektorhoz képest kiugró értékeket tartalmaz. Egyrészt a Dél-Dunántúli gázhálózat esetében jelentősen megnőtt az árfolyamveszteségek állománya, ami az árbevételek folyamatos csökkenésének és a forintgyengülés egyirányú hatásainak volt köszönhető. Másrészt a Közép-Dunántúli hálózat esetében ez a mutató zérus, ami feltehetően annak köszönhető, hogy a gázbeszerzést nem ez a szervezeti egység végzi. Az iparágra összességében jellemző, hogy 2008. évtől kezdve az állomány értéke folyamatosan nőtt, az E.ON-t az átlagnak megfelelően.

Kutatásom során arra a megállapításra jutottam, hogy a gázszektorban pusztán a szervezet méretei (mérlegfőösszeg) okot adhatnak arra, hogy *kiemelt figyelmet fordítsanak az elhatárolások értékelésére*. Az adatbázison elvégzett hatásvizsgálatom alapvetően arra kereste a választ, hogy a szervezetek mennyire érzékenyek az értékelésekből adódó eltérésekre. *A hatásvizsgálaton két szervezet mutatkozott érzékenynek.*⁴⁶ Fontosnak tartom kihangsúlyozni, hogy a hatásvizsgálat nem a beszámolók valós és hű képének minősítésére vonatkozik, hiszen a vonatkozó jogszabályoknak megfelelnek, könyvvizsgálaton estek át, ahol megfeleltek a kritériumoknak. Kutatásom pusztán arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy az elhatárolások értékelésekor pusztán gazdálkodói döntések jelentős torzításokat okozhatnak.⁴⁷

Az E.ON DDGÁZ érzékenységvizsgálata

3. táblázat

	2001	2005	2006
Bevételek a. i. e. - állománya	1 542	4 835	1 104
Költségek, ráfordítások a. i. e. - állománya	52	302	2
Változás (%)	120%	120%	120%
Változás (%)	120%	120%	120%
Új érték (összevont)	1 913	6 164	1 327
Különbség	319	1 027	221
Mérlegfőösszeghez viszonyított aránya	1,18%	2,85%	0,65%

⁴⁶ Az E.ON két szervezete a DDGÁZ és a KÖGÁZ méretbeli okok miatt mutatkozott érzékenynek az időbeli elhatárolások állományában bekövetkezett változásra.

⁴⁷ A jelenleg hatályos számviteli törvény nem minősíti jelentős hibának azokat a módosításokat, melyek az eltérő értékelésből adódik. A kutatás pusztán feltételezés.

Bevételek p. i. e. - állománya	288	0	0
Költségek, ráfordítások p. i. e. - állománya	3 807	4 022	5 963
Változás (%)	120%	120%	120%
Változás (%)	120%	120%	120%
Új érték (összevont)	4 914	4 826	7 156
Különbség	819	804	1 193
Mérlegfőösszeghez viszonyított aránya	3,02%	2,23%	3,50%

Forrás: A kutatás eredményei alapján saját adattábla.

Kutatásom során azt feltételeztem, hogy az elhatárolások eltérő értékelési módjai az állományban +20% változást generálnak. Az új állományt a mérlegfőösszeghez viszonyítva azt vizsgáltam, hogy a változás jelentős hiba mértékét meghaladja-e.

Az E.ON KÖGÁZ érzékenységvizsgálata

4. táblázat

	2001	2002	2003	2005	2006
Bevételek a. i. e. - állománya	3 574	2 927	3 308	3 732	3 597
Költségek, ráfordítások a. i. e. – áll.	1	10	17	4	2
Változás (%)	120%	120%	120%	120%	120%
Változás (%)	120%	120%	120%	120%	120%
Új érték (összevont)	4 290	3 524	3 990	4 483	4 319
Különbség	715	587	665	747	720
Mérlegfőösszeghez viszonyított aránya	2,43%	2,08%	2,30%	2,24%	1,97%

Bevételek p. i. e. - állománya	0	0	255	209	3 219
Költségek, ráfordítások p. i. e. – áll.	59	159	136	1 244	5 252
Változás (%)	110%	110%	110%	110%	110%
Változás (%)	110%	110%	110%	110%	110%
Új érték (összevont)	65	175	430	1 598	9 318
Különbség	6	16	39	145	847
Mérlegfőösszeghez viszonyított aránya	0,02%	0,06%	0,13%	0,43%	2,31%

Forrás: A kutatás eredményei alapján saját adattábla.

A kutatás eredményei tükrében megállapítom, hogy a gázszektorban vannak olyan vállalatok, melyek méretük okán érzékenyek az időbeli elhatárolások eltérő becslési eljárásaiból fakadó különbségekre. Esetükben a különbség a mérlegfőösszeg két százalékát is meghaladja. Mindazonáltal fontosnak tartom kiemelni, hogy az

érzékenységvizsgálat eredményei nem a beszámolók valós és hű képét hivatottak minősíteni, csupán a hangsúlyozni kívántam, hogy a szektorban az értékelési, becslési eljárások egységesítése nélkül, a túlzott szabadság jelentős mértékű eltérés forrása lehet.

További megállapításom, hogy a standardok és a sztv. különbségei okán hazánkban nem jellemző a több gazdasági évet érintő, eredményt rontó tételek céltartalékokba vagy esetleg egyéb rövid lejáratú kötelezettségek közé történő besorolása.

7. ÖSSZEFOGLALÁS – HIPOTÉZISEK ELLENŐRZÉSE

Tudományos munkám során a gázszolgáltatók számviteli adatait vizsgáltam, különleges tekintettel az időbeli elhatárolások állományára. A kapott eredmények arra engedtek következtetni, hogy az időbeli elhatárolások jellemzően más más képet festenek az egyes szervezetekben attól függően, hogy előfizetés, utófizetés és/vagy magas arányú befektetett pénzügyi eszköz állomány esetleg magas arányú fejlesztési támogatások a gyakoriak. A gázszektorban az utófizetések illetve bevételek és költségek bizonyos köre esetén kerül sor a számviteli becslésre, melynek jelentősége felértékelődik ezen szervezetek körében.

Kutatásom során alkalmazott érzékenységvizsgálat felhívta a figyelmet arra, hogy az elhatárolások becslésekor eltérő eljárások jelentős változást eredményezhetnek a beszámolóban. Első hipotézisemet bizonyítottnak tekintem az érzékenységvizsgálat eredményei okán, adott szervezetről más-más képet kaphatunk az értékelési eljárás miatt szóismétlés, így tehát szükségesnek találom az eljárás egységesítését, szabványosítását.

Alapvetően a kutatás során arra a megállapításra jutottam, hogy az elhatárolások mérlegbe történő beillesztésekor az IFRS-ek módszere helyesebb, és nem zavarja a beszámolókról alkotott valós és hű képet sem. Az elhatárolások besorolásakor figyelembe veendő főbb tényezőket dolgozatom jogszabályi része tartalmazza (Róth et al. [2009]).

A globális törekvésnek megfelelően, hazánkban is egyre nagyobb teret kellene engedni az IFRS-ek lokális adaptációjának. Azok a gazdasági események, melyek az elhatárolásokhoz fűződnek sokszor bizonytalanságot keltenek a helyes besorolást illetően, hiszen a követelés/kötelezettség, céltartalékokkal közel azonos tartalmúak. Mindazonáltal a beszámolókról valósabb képet kaphatunk, ha az állományok besorolásakor a standardok irányelveit alkalmazzuk, tekintve, hogy a céltartalék képzés adóalap korrekcióval jár, a követelés/kötelezettség esetében bekövetkezett jelentős változás esetében pedig éppúgy önrevízióra van szükség, mint az elhatárolások esetében. Mindezek tovább árnyalják a beszámolókról alkotott képet.

Meglátásom szerint a standardok szerinti mérleg struktúrának van létjogosultsága, második hipotézisemet bizonyos esetekben teljesültnek tekintem.

Össességében úgy gondolom, hogy a számviteli adatok tájékoztatási funkciójának fundamentális jelentősége⁴⁸ okán az alapvető számviteli irányelvek folyamatos felülvizsgálata is indokolt. Az egyes iparágak olyan speciális sajátosságokkal rendelkeznek, melyek előrevetítik annak a tényezőnek a problémáját, amit a globális szemléletű jogszabályalkotás jelent. Kutatásom során arra a következtetésre jutottam, hogy iparági szintű jogi szakértők munkája elengedhetetlen a jogszabályok megalkotásának folyamatában.

---

⁴⁸ Az Accountancy írója, Mike Power is a könyvelés minőségének fontosságát hangsúlyozza a „The future of accounting – again” című cikkében. Michael Izza tovább cizellálja a kérdést, hiszen arra hívja fel a figyelmet, hogy a helyes könyvvizetés nem csak a tőzsdén jegyzett vállalatok esetében fontos.

IRODALOMJEGYZÉK

Hazai nyomtatott irodalom

Adorján Cs.- Bary L.– Lukács J. - Róth J.- Veit J. [2002]: A számvitel és a mérlegelemzés alapjai I-II-III. Budapest.

Balázs Á.-Boros J.-Bosnyák J.-Gyenge M.-Kováts E.-Lukács J.-Matukovics G.-Nagy G.-Ormos M.-Pál T.-Pavlik L.-Székács P.-Györffi D.-Hegedüs I.-Lakatos L. P.-Madarasiné Sz. A.-Mészáros L.-Rózsa I.-Tardos Á.-Veress A. [2006]: Az IFRS-ek rendszere – Nemzetközi számvitel tankönyv. Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ Kft, Budapest.

Böcskei Elvira [2007]: A vállalkozások eredményének változására ható tényezők vizsgálata és azok számítási módszerei. A Controller, Ecovit Kft. 2007.

Böcskei Elvira [2008]: Vezetői számvitel a controlling szolgálatában – a vállalkozás vagyoni helyzetének elemzése. A Controller, Ecovit Kft. 2008.

Böcskei Elvira [2010a]: A mérleg vagyonelemeinek értékelése I. SzámAdó, HVG-ORAC Lap és könyvkiadó Kft. 2010.

Böcskei Elvira [2010b]: Mérlegen a szállodaipar – 12 év mérleg és eredmény-kimutatás adatainak elemzése. Számvitel-Adó-Könyvvizsgálat, 2010/9-10.

Horváth & Partners [2009]: Controlling. CompLex kiadó, Budapest, 133-136. o.

Chikán A. [2008]: Vállalatgazdaságtan. Aula kiadó, Budapest.

Kerékgyártó Gy.-Balogh I.-Sugár A.-Szarvas B. [2009]: Statisztikai módszerek és alkalmazásuk a gazdasági és társadalmi elemzésekben. Aula kiadó. Budapest.

Lukács János [2003]: Vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet elemzése. In.: Dudás Jánosné (szerk.) Számvitel és elemzés II/B. A beszámoló elemzése. Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ Kft., Budapest.

Magyar Országgyűlés [2000]: 2000. évi C. törvény a számvitelről.

Pató Zsuzsanna – Szolnoki Pálma – Tóth Borbála [2008]: Gázforrás- és kitermelési szerződés árverési programok hatása a gázpiacok fejlődésére. Regionális Energiagazdasági Kutatóközpont, Budapesti Corvinus Egyetem.

Róth József - Adorján Csaba – Lukács János - Veit József [2009]: Számviteli esettanulmányok. Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ Kft, Budapest.

Salamonné Huszty Anna [2006]: Magyarországi kis- és középvállalkozások életútjának modellezése. Competitio V. évfolyam 1. szám, Budapest, 51-68. o.

Tomcsányi E. [2009]: APEH tájékoztató a TEÁOR- és a szakmakód-konverzióval kapcsolatos változásbejelentési kötelezettségről. A könyvelő. Számviteli szaktájékoztató. ECOVIT Kiadó, Budapest 5-6.o.

Veit József [2003]: Pénzügyi helyzet elemzése. In.: Dudás Jánosné (szerk.) Számvitel és elemzés II/B. A beszámoló elemzése. Magyar Könyvvizsgálói Kamara Oktatási Központ Kft., Budapest.

Nemzetközi nyomtatott irodalom

Emily Beattie [2010]: Major detour risk for IFRS roadmap. Accountancy the journal of the Institute of Chartered Accountants in England and Wales. Wolters Kluwer (UK) Ltd. London, May 2010. 6. pp.

Nick Huber [2010]: Rule the world. Accountancy the journal of the Institute of Chartered Accountants in England and Wales. Wolters Kluwer (UK) Ltd. London, May 2010. 25. pp.

Michael Izza [2010]: The value of audit. Accountancy the journal of the Institute of Chartered Accountants in England and Wales. Wolters Kluwer (UK) Ltd. London, May 2010. 82. pp.

Mike Power [2010]: The future of auditing – again. Accountancy the journal of the Institute of Chartered Accountants in England and Wales. Wolters Kluwer (UK) Ltd. London, September 2010. 95. pp.

Egyéb irodalom

Cséki István [2001]: A gázellátás története.

In: <http://www.vgfszaklap.hu/cikkek.php?id=246> (letöltve 2010. október 10.)

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET: Az érzékenységvizsgálat adatai (a releváns évek).⁴⁹

	2001	2005	2006
Bevételek a. i. e. - állománya	1 542	4 835	1 104
Költségek, ráfordítások a. i. e. - állománya	52	302	2
Változás (%)	120%	120%	120%
Változás (%)	120%	120%	120%
Új érték (összevont)	1 913	6 164	1 327
Különbség	319	1 027	221
Mérlegfőösszeghez viszonyított aránya	1,18%	2,85%	0,65%

Bevételek p. i. e. - állománya	288	0	0
Költségek, ráfordítások p. i. e. - állománya	3 807	4 022	5 963
Változás (%)	120%	120%	120%
Változás (%)	120%	120%	120%
Új érték (összevont)	4 914	4 826	7 156
Különbség	819	804	1 193
Mérlegfőösszeghez viszonyított aránya	3,02%	2,23%	3,50%

	2001	2002	2003	2005	2006
Bevételek a. i. e. - állománya	3 574	2 927	3 308	3 732	3 597
Költségek, ráfordítások a. i. e. - áll.	1	10	17	4	2
Változás (%)	120%	120%	120%	120%	120%
Változás (%)	120%	120%	120%	120%	120%
Új érték (összevont)	4 290	3 524	3 990	4 483	4 319
Különbség	715	587	665	747	720
Mérlegfőösszeghez viszonyított aránya	2,43%	2,08%	2,30%	2,24%	1,97%

Bevételek p. i. e. - állománya	0	0	255	209	3 219
Költségek, ráfordítások p. i. e. - áll.	59	159	136	1 244	5 252
Változás (%)	110%	110%	110%	110%	110%
Változás (%)	110%	110%	110%	110%	110%
Új érték (összevont)	65	175	430	1 598	9 318
Különbség	6	16	39	145	847
Mérlegfőösszeghez viszonyított aránya	0,02%	0,06%	0,13%	0,43%	2,31%

⁴⁹ A kutatás eredményei alapján saját adattábla.

2. MELLÉKLET: E.ON DDGÁZ adatbázisa.⁵⁰

Adatok (Mft)

ESZKÖZÖK	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	21 211	22 286	24 554	25 895	25 483	25 166	25 560	25 922	26 508	26 701
Immateriális javak	240	261	703	467	83	102	87	95	267	283
Tárgyi eszközök	19 726	22 011	22 564	24 143	24 739	24 403	24 814	25 454	26 229	26 411
Ingatlanok és kapcs. v. é. Jogok	18 694	20 321	21 064	22 078	22 354	22 495	22 834	23 036	23 056	22 661
Műszaki berendezések, gépek, járművek	663	671	686	712	752	665	1 424	1 972	2 880	3 292
Befektetett pénzügyi eszközök	1 245	14	1 287	1 285	661	661	659	373	12	7
FORGÓ ESZKÖZÖK	4 299	4 628	5 832	6 797	5 415	7 811	2 796	1 089	1 309	1 059
Készletek	87	216	150	140	221	239	184	261	281	293
Követelések	4 079	4 345	5 416	6 167	4 280	7 215	2 611	802	985	723
Értékpapírok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pénzeszközök	133	67	266	490	914	357	1	26	43	43
AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	1 593	576	760	1 455	5 137	1 106	1 358	787	536	939
Bevételek a. i. e.	1 542	523	748	1 428	4 835	1 104	1 357	782	535	938
Költségek, ráfordítások a. i. e.	52	53	12	27	302	2	0	5	1	1
Halasztott ráfordítások	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	27 103	27 490	31 146	34 147	36 035	34 083	29 714	27 798	28 353	28 699
FORRÁSOK	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SAJÁT TŐKE	9 747	10 389	10 952	11 266	11 268	11 166	8 792	8 273	4 452	7 358
Jegyzett tőke	6 052	6 052	6 052	6 052	6 052	6 052	6 052	6 052	6 052	6 052
Tőketartalék	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888	2 888
Eredménytartalék	380	1 388	1 449	2 012	2 326	2 329	2 226	-150	-687	-4 514
Lekötött tartalék	0	0	0	0	0	0	1	2	20	26
Értékelési tartalék	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mérleg szerinti eredmény	427	61	563	314	2	-102	-2 374	-519	-3 821	2 906
CÉLTARTALÉKOK	50	90	75	50	14	267	380	36	2 078	80
KÖTELEZETTSÉGEK	8 125	8 578	11 884	13 571	11 352	6 970	9 896	8 771	11 733	11 178
Hátrasorolt kötelezettségek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hosszú lejáratú kötelezettségek	3 271	2 419	1 640	871	233	341	255	15	23	19
Rövid lejáratú kötelezettségek	4 854	6 159	10 244	12 700	11 119	6 629	9 641	8 756	11 710	11 159
PASSÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	9 182	8 434	8 236	9 260	13 402	15 680	10 646	10 718	10 090	10 083
Bevételek p. i. e.	288	296	198	328	0	0	4	148	0	0
Költségek, ráfordítások p. i. e.	3 807	1 822	134	308	4 022	5 963	688	628	417	829
Halasztott bevételek	5 087	6 316	7 904	8 624	9 380	9 717	9 954	9 942	9 673	9 254
FORRÁSOK ÖSSZESEN	27 104	27 491	31 147	34 147	36 036	34 083	29 714	27 798	28 353	28 699

⁵⁰ A kutatás eredményei alapján saját adattábla.

Adatok (MFt)

EREDMÉNYKIMUTATÁS	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
I. ÉRTÉKESÍTÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELE	29 350	30 385	35 631	46 073	55 200	63 683	37 006	7 469	7 468	9 327
II. AKTIVÁLT SAJÁT TELJESÍTMÉNYEK É.	152	284	162	316	678	652	897	748	855	847
III. EGYÉB BEVÉTEL	600	495	465	484	465	575	1 133	752	435	3 795
IV. ANYAG JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	24 319	25 308	29 597	39 329	48 536	58 446	35 405	5 795	5 450	5 588
V. SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	1 590	1 775	1 996	2 141	2 134	2 536	1 370	1 040	843	894
VI. ÉRTÉKCSÖKKENÉSI LEÍRÁS	1 738	2 143	2 071	2 178	2 206	2 131	1 960	2 139	2 084	2 260
VII. EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK	579	468	451	1 383	1 761	1 804	2 722	478	3 487	264
A. ÜZEMI (ÜZLETI) TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE	1 876	1 470	2 143	1 842	1 706	-7	-2 421	-483	-3 106	4 963
VIII. PÉNZÜGYI MŰVELETEK BEVÉTELE	14	12	35	353	85	53	222	253	85	30
IX. PÉNZÜGYI MŰVELETEK RÁFORDÍTÁSA	846	642	586	843	1 219	510	558	667	1 181	2 460
B. PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	-832	-630	-551	-490	-1 134	-457	-336	-414	-1 096	-2 430
C. SZOKÁSOS VÁLLALKOZÁSI EREDMÉNY	1 044	840	1 592	1 352	572	-464	-2 757	-897	-4 202	2 533
X. RENDKÍVÜLI BEVÉTELEK	305	243	300	353	381	377	387	387	390	387
XI. RENDKÍVÜLI RÁFORDÍTÁSOK	22	22	5	48	9	11	4	3	9	14
D. RENDKÍVÜLI EREDMÉNY	283	221	295	305	372	366	383	384	381	373
E. ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY	1 327	1 061	1 887	1 657	944	-98	-2 374	-513	-3 821	2 906
XII. ADÓFIZETÉSI KÖTELEZETTSÉG	0	0	224	143	124	4	0	6	0	0
F. ADÓZOTT EREDMÉNY	1 327	1 061	1 663	1 514	820	-102	-2 374	-519	-3 821	2 906
OSZTALÉK	900	1 000	1 100	1 200	818	0	0	0	0	0
G. MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY	427	61	563	314	2	-102	-2 374	-519	-3 821	2 906

3. MELLÉKLET: E.ON KÖGÁZ adatbázisa.⁵¹

Adatok (MFt)

ESZKÖZÖK	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	22 484	21 962	20 431	19 657	18 761	17 620	16 806	16 544	16 739	16 827
Immateriális javak	1	4	4	4	15	107	93	86	251	272
Tárgyi eszközök	22 298	21 810	20 301	19 586	18 712	17 486	16 703	16 449	16 480	16 544
Ingatlanok és kapcs. v. é. Jogok	20 762	20 338	18 815	18 221	17 406	15 997	14 922	14 517	13 949	13 512
Műszaki berendezések, gépek, járművek	1 060	1 196	1 205	1 082	1 056	929	1 321	1 695	2 366	2 848
Befektetett pénzügyi eszközök	185	148	126	67	34	27	10	9	8	11
FORGÓ ESZKÖZÖK	3 323	3 304	5 211	10 072	10 931	15 373	7 464	7 231	7 511	9 939
Készletek	72	153	145	239	252	244	296	369	353	219
Követelések	3 250	2 917	3 085	3 632	10 673	15 016	7 165	6 858	7 156	9 719
Értékpapírok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pénzeszközök	1	234	1 981	6 201	6	113	3	4	2	1
AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	3 575	2 937	3 325	2 426	3 736	3 599	1 315	1 064	1 074	1 438
Bevételek a. i. e.	3 574	2 927	3 308	2 423	3 732	3 597	1 315	1 063	1 073	1 437
Költségek, ráfordítások a. i. e.	1	10	17	3	4	2	0	1	1	1
Halasztott ráfordítások	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	29 382	28 203	28 967	32 155	33 428	36 592	25 585	24 839	25 324	28 204
FORRÁSOK	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SAJÁT TŐKE	14 983	15 726	15 898	16 088	16 092	16 147	15 412	15 820	17 536	20 144
Jegyzett tőke	6 378	6 378	6 378	6 378	6 378	6 378	6 378	6 378	6 378	6 378
Tőketartalék	7 631	7 631	7 631	7 631	7 631	7 631	7 632	7 631	7 631	7 631
Eredménytartalék	391	974	1 717	1 889	2 079	2 083	2 127	1 382	1 784	3 502
Lekötött tartalék	0	0	0	0	0	0	10	20	27	25
Értékelési tartalék	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mérleg szerinti eredmény	583	743	172	190	4	55	-735	409	1 716	2 609
CÉLTARTALÉKOK	133	184	231	106	164	195	780	679	37	27
KÖTELEZETTSÉGEK	7 326	4 586	4 609	7 506	7 879	4 090	1 642	800	852	1 124
Hátrasorolt kötelezettségek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hosszú lejáratú kötelezettségek	1	5	68	67	63	59	59	62	46	41
Rövid lejáratú kötelezettségek	7 325	4 581	4 541	7 439	7 816	4 031	1 583	738	806	1 082
PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	6 940	7 707	8 229	8 455	9 293	16 160	7 751	7 540	6 899	6 909
Bevételek p. i. e.	0	0	255	218	209	3 219	0	57	0	0
Költségek, ráfordítások p. i. e.	59	159	136	283	1 244	5 252	379	479	365	764
Halasztott bevételek	6 881	7 548	7 838	7 954	7 839	7 689	7 372	7 004	6 534	6 145
FORRÁSOK ÖSSZESEN	29 382	28 203	28 967	32 155	33 428	36 592	25 585	24 839	25 324	28 204

⁵¹ A kutatás eredményei alapján saját adattábla.

Adatok (MFt)

EREDMÉNYKIMUTATÁS	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
I. ÉRTÉKESÍTÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELE	27 098	28 579	33 249	43 975	51 305	56 977	33 647	7 306	7 230	8 856
II. AKTIVÁLT SAJÁT TELJESÍTMÉNYEK É.	744	1 240	1 217	1 279	1 292	896	557	938	827	829
III. EGYÉB BEVÉTEL	452	367	357	297	438	431	788	435	1 162	1 149
IV. ANYAG JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	23 101	24 479	28 421	38 559	45 891	53 373	31 477	5 313	4 935	5 203
V. SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	1 680	1 775	1 829	1 777	1 704	1 657	1 144	957	795	871
VI. ÉRTÉKCSÖKKENÉSI LEÍRÁS	2 398	2 836	2 956	3 170	3 212	2 868	2 374	2 575	2 320	2 326
VII. EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK	590	627	1 253	1 764	1 801	1 380	1 837	413	399	255
A. ÜZEMI (ÜZLETI) TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE	525	469	364	281	427	-974	-1 840	-579	770	2 179
VIII. PÉNZÜGYI MŰVELETEK BEVÉTELE	20	47	207	368	383	448	539	434	585	402
IX. PÉNZÜGYI MŰVELETEK RÁFORDÍTÁSA	235	53	4	40	15	17	0	0	6	0
B. PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	-215	-6	203	328	368	431	539	434	579	402
C. SZOKÁSOS VÁLLALKOZÁSI EREDMÉNY	310	463	567	609	795	-543	-1 301	-145	1 349	2 581
X. RENDKÍVÜLI BEVÉTELEK	446	473	673	571	601	613	619	613	617	603
XI. RENDKÍVÜLI RÁFORDÍTÁSOK	35	2	40	2	2	10	11	2	5	3
D. RENDKÍVÜLI EREDMÉNY	411	471	633	569	599	603	608	611	612	600
E. ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY	721	934	1 200	1 178	1 394	60	-693	466	1 961	3 181
XII. ADÓFIZETÉSI KÖTELEZETTSÉG	138	191	365	248	262	5	42	57	245	572
F. ADÓZOTT EREDMÉNY	583	743	835	930	1 132	55	-735	409	1 716	2 609
OSZTALÉK	0	0	663	740	1 128	0	0	0	0	0
G. MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY	583	743	172	190	4	55	-735	409	1 716	2 609

4. MELLÉKLET: FŐGÁZ adatbázisa.⁵²

Adatok (MFt)

ESZKÖZÖK	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	36 204	36 399	36 774	36 923	38 176	38 962	37 945	37 910	37 335	36 713
Immateriális javak	737	578	525	613	704	700	634	888	887	1 015
Tárgyi eszközök	34 200	34 697	35 102	34 722	35 714	36 450	13 057	12 725	12 211	12 503
Ingatlanok és kapcs. v. é. Jogok	28 768	29 510	29 705	29 368	29 911	33 335	12 069	11 499	11 111	11 423
Műszaki berendezések, gépek, járművek	2 267	2 109	2 043	1 874	1 921	1 831	414	402	443	459
Befektetett pénzügyi eszközök	1 267	1 124	1 147	1 588	1 758	1 812	24 254	24 297	24 237	23 195
FORGÓ ESZKÖZÖK	22 293	19 649	22 147	27 679	34 829	52 932	42 245	39 473	56 630	71 006
Készletek	347	334	342	298	250	291	79	56	14 974	25 231
Követelések	19 123	16 682	18 260	22 114	31 334	38 814	31 424	30 740	32 430	44 308
Értékpapírok	939	742	683	0	435	0	0	0	0	0
Pénzeszközök	1 884	1 891	2 862	5 267	2 810	13 827	10 742	8 677	9 226	1 467
AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	298	115	121	155	150	1 196	1 763	2 593	3 197	6 956
Bevételek a. i. e.	275	85	64	123	127	410	1 646	2 564	2 363	6 202
Költségek, ráfordítások a. i. e.	23	30	57	32	23	786	117	29	834	754
Halasztott ráfordítások	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	58 795	56 163	59 042	64 757	73 155	93 090	81 953	79 976	97 162	114 675
FORRÁSOK	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SAJÁT TŐKE	36 132	36 124	36 124	36 124	36 124	36 124	36 124	36 125	34 271	34 885
Jegyzett tőke	32 245	32 245	32 245	32 245	32 245	32 245	32 245	32 245	32 245	32 245
Tőketartalék	3 809	3 801	3 801	3 801	3 801	3 801	3 801	3 801	1 947	2 561
Eredménytartalék	75	67	70	52	-431	-40	-305	78	79	-421
Lekötött tartalék	2	11	8	26	508	118	383	1	0	500
Értékelési tartalék	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mérleg szerinti eredmény	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
CÉLTARTALÉKOK	951	1 545	2 057	2 674	4 487	4 579	3 571	3 623	6 104	5 937
KÖTELEZETTSÉGEK	17 887	14 112	14 885	18 675	22 888	37 177	28 960	29 128	41 061	64 324
Hátrasorolt kötelezettségek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hosszú lejáratú kötelezettségek	0	0	0	0	0	0	41	0	0	49
Rövid lejáratú kötelezettségek	17 887	14 112	14 885	18 675	22 888	37 177	28 919	29 128	41 061	64 275
PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	3 824	4 382	5 976	7 284	9 656	15 210	13 298	11 100	15 726	9 529
Bevételek p. i. e.	841	750	1 250	2 221	3 459	8 092	5 084	3 193	7 824	1 954
Költségek, ráfordítások p. i. e.	32	24	481	186	506	643	2 294	2 520	3 032	3 226
Halasztott bevételek	2 951	3 608	4 245	4 877	5 691	6 475	5 920	5 387	4 870	4 349
FORRÁSOK ÖSSZESEN	58 794	56 163	59 042	64 757	73 155	93 090	81 953	79 976	97 162	114 675

⁵² A kutatás eredményei alapján saját adattábla.

Adatok (MFt)

EREDMÉNYKIMUTATÁS	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
I. ÉRTÉKESÍTÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELE	76 722	81 723	94 069	122 981	147 222	180 793	162 696	164 806	178 674	224 340
II. AKTIVÁLT SAJÁT TELJESÍTMÉNYEK É.	394	401	472	565	589	737	22	0	0	0
III. EGYÉB BEVÉTEL	4 144	1 713	2 421	2 202	3 242	1 999	4 144	3 561	5 655	4 925
IV. ANYAG JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	63 952	67 411	79 125	104 334	126 706	160 877	153 432	157 467	164 346	206 384
V. SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	4 220	4 561	4 899	5 383	6 049	6 516	3 808	3 201	3 722	3 955
VI. ÉRTÉKCSÖKKENÉSI LEÍRÁS	4 784	5 201	5 500	5 826	5 689	5 793	1 952	1 634	1 733	1 822
VII. EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK	4 300	3 017	3 056	6 258	8 090	5 675	5 676	6 945	13 884	16 334
A. ÜZEMI (ÜZLETI) TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE	4 004	3 647	4 382	3 947	4 519	4 668	1 994	-880	644	770
VIII. PÉNZÜGYI MŰVELETEK BEVÉTELE	905	849	826	1 427	1 087	1 466	6 379	6 966	5 494	13 061
IX. PÉNZÜGYI MŰVELETEK RÁFORDÍTÁSA	19	15	19	16	15	16	81	270	1 594	5 074
B. PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	886	834	807	1 411	1 072	1 450	6 298	6 696	3 900	7 987
C. SZOKÁSOS VÁLLALKOZÁSI EREDMÉNY	4 890	4 481	5 189	5 358	5 591	6 118	8 292	5 816	4 544	8 757
X. RENDKÍVÜLI BEVÉTELEK	171	227	277	319	338	364	22 792	444	351	421
XI. RENDKÍVÜLI RÁFORDÍTÁSOK	50	77	110	165	168	222	22 494	145	20	100
D. RENDKÍVÜLI EREDMÉNY	121	150	167	154	170	142	298	299	331	321
E. ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY	5 011	4 631	5 356	5 512	5 761	6 260	8 590	6 115	4 875	9 078
XII. ADÓFIZETÉSI KÖTELEZETTSÉG	798	1 046	1 082	997	1 129	1 043	753	60	257	512
F. ADÓZOTT EREDMÉNY	4 213	3 585	4 274	4 515	4 632	5 217	7 837	6 055	4 618	8 566
OSZTALÉK	4 213	3 585	4 274	4 515	4 632	5 217	7 837	6 055	4 618	8 566
G. MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

5. MELLÉKLET: TIGÁZ adatbázisa.⁵³

Adatok (Mft)

ESZKÖZÖK	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	32 041	32 766	52 168	51 642	58 627	63 335	137 839	132 441	131 962	131 166
Immateriális javak	214	184	8 858	8 516	8 559	8 069	7 958	6 909	6 144	5 065
Tárgyi eszközök	31 623	32 249	33 044	33 476	49 116	54 268	3 679	3 864	4 152	4 438
Ingatlanok és kapcs. v. é. Jogok	29 346	29 598	30 755	30 498	46 501	48 641	2 581	2 709	2 782	3 255
Műszaki berendezések, gépek, járművek	1 369	1 385	1 245	1 161	1 438	4 728	412	266	94	58
Befektetett pénzügyi eszközök	204	333	10 266	9 650	952	998	126 202	121 668	121 666	121 663
FORGÓ ESZKÖZÖK	18 909	17 875	17 960	24 244	30 040	24 993	58 752	65 120	71 538	95 314
Készletek	576	609	610	1 299	1 939	1 664	4 504	13 304	44 508	59 266
Követelések	13 766	12 825	17 339	22 937	27 378	23 145	40 418	50 971	26 185	34 605
Értékpapírok	0	0	0	0	80	80	80	80	80	80
Pénzeszközök	4 567	4 441	11	8	643	104	13 750	765	765	1 363
AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	11 240	8 879	10 286	12 244	14 717	17 943	18 894	18 944	27 379	40 810
Bevételek a. i. e.	11 225	8 867	10 271	12 230	14 699	17 925	18 882	18 371	26 952	39 725
Költségek, ráfordítások a. i. e.	15	12	15	14	18	18	12	573	427	1 085
Halasztott ráfordítások	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	62 190	59 520	80 414	88 130	103 384	106 271	215 485	216 505	230 879	267 290
FORRÁSOK	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SAJÁT TŐKE	30 445	32 215	34 006	34 010	35 831	35 118	158 603	147 114	144 498	145 077
Jegyzett tőke	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000	17 000
Tőketartalék	9 900	9 900	9 900	9 900	11 887	11 888	11 888	11 888	11 888	11 888
Eredménytartalék	3 528	3 545	5 315	7 105	5 217	6 867	5 761	129 237	117 839	115 320
Lekötött tartalék	0	0	0	0	80	80	473	482	390	290
Értékelési tartalék	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mérleg szerinti eredmény	17	1 770	1 791	5	1 647	-717	123 481	-11 493	-2 619	579
CÉLTARTALÉKOK	1 396	703	460	250	126	154	24	5	20	26
KÖTELEZETTSÉGEK	24 032	19 268	36 872	43 497	51 210	52 294	54 033	66 771	82 665	116 176
Hátrasorolt kötelezettségek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hosszú lejáratú kötelezettségek	97	0	8 576	5 152	1 728	0	0	0	0	0
Rövid lejáratú kötelezettségek	23 935	19 268	28 296	38 345	49 482	52 294	54 033	66 771	82 665	116 176
PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	6 317	7 334	9 076	10 373	16 217	18 705	2 825	2 615	3 696	6 011
Bevételek p. i. e.	0	0	0	0	0	0	0	180	56	0
Költségek, ráfordítások p. i. e.	737	435	953	1 131	447	923	2 825	2 435	3 640	6 011
Halasztott bevételek	5 580	6 899	8 123	9 242	15 769	17 782	0	0	0	0
FORRÁSOK ÖSSZESEN	62 190	59 520	80 414	88 130	103 384	106 271	215 485	216 505	230 879	267 290

⁵³ A kutatás eredményei alapján saját adattábla.

Adatok (MFt)

EREDMÉNYKIMUTATÁS	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
I. ÉRTÉKESÍTÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELE	96 341	100 627	122 631	157 240	191 569	228 246	256 557	306 026	319 043	309 199
II. AKTIVÁLT SAJÁT TELJESÍTMÉNYEK É.	1 419	1 913	2 835	2 772	2 635	4 454	2 086	4 534	133	102
III. EGYÉB BEVÉTEL	1 602	1 808	1 033	1 219	1 349	1 337	35 921	2 884	6 594	3 413
IV. ANYAG JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	81 176	85 401	105 608	142 740	175 777	218 038	249 741	296 665	308 754	289 143
V. SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	6 532	6 268	6 316	6 769	7 385	7 911	5 341	8 242	3 375	3 384
VI. ÉRTÉKCSÖKKENÉSI LEÍRÁS	3 974	4 641	6 176	6 898	4 953	4 566	3 502	4 503	2 208	2 381
VII. EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK	2 356	2 015	1 869	4 053	4 565	3 988	15 275	5 996	8 344	15 831
A. ÜZEMI (ÜZLETI) TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE	5 324	6 023	6 530	771	2 873	-466	20 705	-1 962	3 089	1 975
VIII. PÉNZÜGYI MŰVELETEK BEVÉTELE	802	681	730	630	1 619	332	1 368	3 103	3 578	8 183
IX. PÉNZÜGYI MŰVELETEK RÁFORDÍTÁSA	11	13	585	1 783	1 277	874	1 499	6 772	9 267	9 527
B. PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	791	668	145	-1 153	342	-542	-131	-3 669	-5 689	-1 344
C. SZOKÁSOS VÁLLALKOZÁSI EREDMÉNY	6 115	6 691	6 675	-382	3 215	-1 008	20 574	-5 631	-2 600	631
X. RENDKÍVÜLI BEVÉTELEK	309	378	589	616	485	310	179 173	431	0	0
XI. RENDKÍVÜLI RÁFORDÍTÁSOK	260	20	41	9	421	19	76 266	3	19	14
D. RENDKÍVÜLI EREDMÉNY	49	358	548	607	64	291	102 907	428	-19	-14
E. ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY	6 164	7 049	7 223	225	3 279	-717	123 481	-5 203	-2 619	617
XII. ADÓFIZETÉSI KÖTELEZETTSÉG	1 251	1 199	1 267	33	0	0	0	53	0	38
F. ADÓZOTT EREDMÉNY	4 913	5 850	5 956	192	3 279	-717	123 481	-5 256	-2 619	579
OSZTALÉK	4 896	4 080	4 165	187	1 632	0	0	0	0	0
G. MÉRLEG SZERINTI EREDMÉNY	17	1 770	1 791	5	1 647	-717	123 481	-5 256	-2 619	579